

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

ZAKLJUČNA STROKOVNA NALOGA VISOKE POSLOVNE ŠOLE

TRŽENJSKI PRISTOPI V POLITIKI DO MLADIH

Ljubljana, september 2022

LUCIJA ZDOLŠEK

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisana Lucija Zdolšek, študentka Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, avtorica predloženega dela z naslovom Trženjski pristopi v politiki do mladih, pripravljenega v sodelovanju s svetovalko red. prof. dr. Barbaro Čater

IZJAVLJAM

1. da sem predloženo delo pripravila samostojno;
2. da je tiskana oblika predloženega dela istovetna njegovi elektronski obliki;
3. da je besedilo predloženega dela jezikovno korektno in tehnično pripravljeno v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, kar pomeni, da sem poskrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih uporabljam oziroma navajam v besedilu, citirana oziroma povzeta v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani;
4. da se zavedam, da je plagiatstvo – predstavljanje tujih del (v pisni ali grafični obliki) kot mojih lastnih – kaznivo po Kazenskem zakoniku Republike Slovenije;
5. da se zavedam posledic, ki bi jih na osnovi predloženega dela dokazano plagiatstvo lahko predstavljalo za moj status na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani v skladu z relevantnim pravilnikom;
6. da sem pridobila vsa potrebna dovoljenja za uporabo podatkov in avtorskih del v predloženem delu in jih v njem jasno označila;
7. da sem pri pripravi predloženega dela ravnala v skladu z etičnimi načeli in, kjer je to potrebno, za raziskavo pridobila soglasje etične komisije;
8. da soglašam, da se elektronska oblika predloženega dela uporabi za preverjanje podobnosti vsebine z drugimi deli s programsko opremo za preverjanje podobnosti vsebine, ki je povezana s študijskim informacijskim sistemom članice;
9. da na Univerzo v Ljubljani neodplačno, neizključno, prostorsko in časovno neomejeno prenašam pravico shranitve predloženega dela v elektronski obliki, pravico reproduciranja ter pravico dajanja predloženega dela na voljo javnosti na svetovnem spletu preko Repozitorija Univerze v Ljubljani;
10. da hkrati z objavo predloženega dela dovoljujem objavo svojih osebnih podatkov, ki so navedeni v njem in v tej izjavi.

V Ljubljani, dne 16. september 2022

Podpis študentke:

KAZALO

UVOD	1
1 POLITIKA V SLOVENIJI.....	2
1.1 Razvoj prvih strank in politični sistem.....	2
1.2 Mladi v Sloveniji in politika.....	4
2 VOLILNA UDELEŽBA V REPUBLIKI SLOVENIJI	5
2.1 Volitve za predsednika RS	7
2.2 Lokalne volitve.....	9
3 POLITIČNO TRŽENJE.....	9
4 EMPIRIČNA RAZISKAVA O SODELOVANJU MLADIH V POLITIKI.....	12
4.1 Slovenska ljudska stranka.....	12
4.2 Predmet in namen raziskave.....	13
4.3 Metodologija raziskave.....	14
4.4 Analiza rezultatov izvedenega skupinskega pogovora	15
4.5 Intervju s predstavnico stranke SLS.....	18
4.6 Rezultati ankete o mnenju mladih o politiki	20
4.6.1 Predstavitev rezultatov po vprašanjih	20
5 PRIPOROČILA POLITIČNI STRANKI SLS ZA IZBOLJŠANO KOMUNIKACIJO Z MLADIMI	28
SKLEP	30
LITERATURA IN VIRI	31
PRILOGE.....	35

KAZALO TABEL

Tabela 1: Participacija volivcev na predsedniških volitvah	7
Tabela 2: Udeležba volivcev na lokalnih volitvah	9
Tabela 3: Značilnosti sodelujočih v skupinskem pogovoru	14

KAZALO SLIK

Slika 1: Volivci po starosti na predsedniških volitvah RS 2017	8
Slika 2: Udeležba anketirancev na referendumih.....	21

Slika 3 Mnenje anketirancev o politiki.....	22
Slika 4: Zaupanje anketirancev v predstavnike politike.....	23
Slika 5: Rezultati za strinjanje s trditvijo "Politične stranke ne vključujejo mladih dovolj v sam proces volilnih kampanj"	23
Slika 6 Rezultati za strinjanje s trditvijo "Pri politiki je premalo zanesljivih virov informacij, zato ne vem, komu zaupati"	24
Slika 7: Rezultati za strinjanje s trditvijo "V politiki je težko biti aktiven, ker je preveč informacij, ki bi jih moral/a vedeti in stvari na katere bi moral/a biti pozoren/a"	24
Slika 8: Rezultati za strinjanje s trditvijo "Želim si biti bolj politično aktiven, a se ne najdem"	25
Slika 9: Rezultati za strinjanje s trditvijo "Politika nima dovolj predstavnikov mlajših generacij".....	25
Slika 10: Rezultati strinjanja s trditvijo "Mladi na politiko nimamo veliko vpliva".....	26
Slika 11: Pogovori o politiki z okolico.....	26

KAZALO PRILOG

Priloga 1: Vprašanja za intervju	1
Priloga 2: Fokusna skupina	2
Priloga 3: Vprašanja za spletno anketo	9

SEZNAM KRATIC

DVK – Državna volilna komisija

ELS – Evropska ljudska stranka

RS – Republika Slovenija

SLS – Slovenska ljudska stranka

ZIUGDT – Zakon o izgradnji, upravljanju in gospodarjenju z drugim tirom železniške proge

Divača – Koper

ZZZDR-D – Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih

UVOD

Politika je pomembno področje pri razvoju naše države. Vpliva na naše vsakdanje življenje in z vidika pomembnosti je ključno, da je v politiko vključeno ali vsaj dobro ozaveščeno čim večje število prebivalcev Slovenije. Tema Trženjski pristopi v politiki do mladih, zajema problematiko, s katero se politične stranke v Sloveniji in tudi drugod po svetu že dlje časa ukvarjajo, in sicer je to nizka udeležba mladih na državnih in lokalnih volitvah.

Raziskava, izvedena s strani Kirbiš in Flere (2011), je pokazala, da imajo mladi v Sloveniji, v primerjavi z odraslimi in vrstniki iz EU nižjo raven udeležbe na ravni konvencionalne politične participacije, a so nadpovprečno protestni (visoka raven podpisovanja peticij, visok delež udeležb na protestih in tako dalje). Prav tako se je izkazalo, da so pomembni dejavniki participacije na volitvah starost, stopnja izobrazbe, vključenost staršev v politiko in prebivališče (Kribiš & Flere, 2011).

Namen zaključne naloge je pomagati Slovenski ljudski stranki (v nadaljevanju SLS) spodbuditi čim več mladih, da se udeležijo volitev. Cilj diplomske naloge je s pomočjo trženjske raziskave ugotoviti, zakaj je udeležba mladih na volitvah tako nizka in raziskati praktične primere približevanja politike mladih iz trženjskega vidika.

Za doseglo namena in cilja sem oblikovala naslednja raziskovalna vprašanja:

- Kakšno je mnenje mladih o politiki?
- V kolikšni meri mladi zaupajo političnim predstavnikom in politiki?
- Katera oblika politične participacije je mladim ljubša?
- Ali se mladi počutijo vključene v politiko?
- Ali si želijo biti mladi bolj dejavni v politiki?

V zaključni nalogi sem najprej opravila pregled literature, na podlagi katere sem oblikovala vprašanja za fokusno skupino, intervju in spletno anketo. Intervju sem izvedla s Špelo Pokeržnik, ki je pri SLS zadolžena za odnose z javnostmi. Tekom intervjuja sem se predvsem osredotočila na delovanje stranke SLS in njihovo razumevanje mladih ter novih trendov. Zanimalo me je predvsem, na kakšen način se stranka prilagaja mladim volivcem in kje vidi svoje možnosti za izboljšanje; kaj so njihove težave, ki jih ovirajo na zeleni poti. S fokusno skupino in anketo pa sem raziskovala stališča in vedenje mladih v zvezi s politiko.

Zaključna naloga je sestavljena iz petih poglavij. Prvo poglavje predstavlja razumevanje politike v Sloveniji – kaj sploh je to; kako se je razvijala in kakšna je politika pri nas sedaj; katere volitve so pri nas ter kakšna je udeležba na njih s strani mladih. V drugem poglavju bom predstavila volilno udeležbo v Sloveniji; nekaj podatkov o volivcih in na kratko lokalne in državne volitve pri nas. V tretjem poglavju predstavljam politično trženje. Tu bo bralec lahko razumel, kaj sploh je politično trženje in si predstavljal njegovo razlikovanje v primerjavi z navadnim trženjem. V četrtem poglavju bom predstavila pomemben člen

zaključne naloge, in sicer politično stranko SLS ter raziskovalni del, v katerem bom predstavila rezultate ankete in fokusne skupine, kjer sem poskušala prikazati razumevanje politike v Sloveniji; kako so mladi aktivni na volitvah in predstaviti njihove predloge za izboljšavo komunikacije med političnimi strankami in njimi. S pomočjo rezultatov sem v petem poglavju podrobneje predstavila izboljšave za komunikacijo z mladimi in podala politični stranki SLS glavne smernice za oblikovanje njihove naslednje politične kampanje, v katero bodo sedaj lahko podrobneje vključili in se približali tudi mladim. V sklepnem delu razpravljam o ugotovitvah in sprejetih ali zavrnjenih raziskovalnih vprašanjih.

1 POLITIKA V SLOVENIJI

V Slovarju slovenskega knjižnega jezika beseda politika (brez datuma) izhaja iz grške besede polis, ki pomeni nauk o državi in njenem upravljanju in jo razumemo kot urejanje in odločanje o družbenih razmerah s pomočjo države in državnih organov. V bolj specifičnem pomenu pa je politika delovanje oziroma aktivnost države in zajema vso dejavnost, ki je naravnana na državo. V nekoliko manj specifičnem pomenu pa politika pomeni vsako družbeno pomembno delovanje, katerega namen je urejanje osnovnega socialnega pozicioniranja ljudi in družbenih segmentov.

Sruk (1995, str. 256-257) trdi, da se politiko najpogosteje povezuje:

- S premišljenim delovanjem; strmi k urejanju skupnosti.
- Z delovanjem, povezanim s tiranijo; verjetnostjo, da bo želja političnega subjekta vsiljena proti nasprotovanju ljudstva.
- Z institucijami; te predstavljajo politično in socialno delovanj.
- Z državo kot institucijo modernega političnega življenja; državna moč se uporablja kot oblast, po drugi strani pa je možno spreminjanje družbenih ravnanj v pravne oblike.
- Z zavestnim ustvarjanjem zgodovine; urejanje odnosov med ljudmi in odnosov ljudi z okoljem.

1.1 Razvoj prvih strank in politični sistem

Prve politične stranke na Slovenskem so začele nastajati leta 1867, natančneje 15. novembra 1867, ko je bil sprejet nov zakon, ki je omogočil močno razširjene politične pravice. V Sloveniji sta se začela oblikovati dva tabora, katoliški in liberalni in iz vsakega se je razvila politična stranka. Iz katoliškega tabora se je razvila Katoliška narodna stranka, zdaj znana kot Slovenska ljudska stranka, medtem ko se je iz liberalne strani razvila Narodna stranka (Koncilija, 2010).

A še pred uradno ustanovitvijo prvih političnih strank, so leta 1861 potekale prve volitve v deželne zbornice. Kandidati so bili med drugimi tudi nemške in italijanske narodnosti. Tu bi se naj močno izrazila demokratičnost med volivci, ki so odločno stopili skupaj v prid

slovenskim kandidatom – to so poimenovali Slovensko narodno gibanje. Z letom 1873 pa so se na Slovenskem začele uveljavljati tudi neposredne volitve v dunajski parlament, ki so ga sestavljali poslanci, izvoljeni preko deželnih zborov. Na teh volitvah sta se oblikovali dve stranki, ki so jih po imenu ločevali na konservativno "desnico" in liberalno "levico".

Leta 1907 je v premoč vstopila tudi katoliška Slovenska ljudska stranka, ki je nato bila v ospredju kar 11 let (Prunk & Rangus, 2014). Slovenija je demokratična republika s proporcionalnim volilnim sistemom, kar pomeni, da ima ljudstvo vso državno oblast. Ljudstvo svojo obveznost do države izpolnjuje neposredno in z volitvami. Politični sistem Slovenije sestavljajo ustava, parlament, vlada, predsednik republike, sodstvo, varuh človekovih pravic in lokalna samouprava. Izmed vseh navedenih je ustava najvišji pravni akt in predstavlja najpomembnejšo listino (Urad Vlade Republike Slovenije za komuniciranje, 2021a).

Demokracija je politični sistem, ki se je prvič pojavil v antični Grčiji. Izraz izhaja iz grške besede *dēmokratia*, ki je sestavljena iz besede *dēmos*, kar pomeni ljudje in besede *kratos*, ki pomeni vlada oz. oblast. Od tod torej izhaja ideja "vladavina ljudstva", ker pa ta izraz ni možen v dobesednem pomenu (oz. samo v določenih izjemah), si demokracijo predstavljamo kot do ljudstva odgovorno oblast. Kljub temu, da so sedaj predstavniki ljudstva praktično vsi prebivalci države (z izjemo mladoletnih državljanov), pa temu ni bilo vedno tako. V preteklosti so imeli pravico do udeležitve na volitvah le izbrani prebivalci, npr. v antični Grčiji le odrasli moški, ki so bili svobodni v Veliki Britaniji v 19. stoletju pa npr. le dovolj premožni odrasli moški). V sredini 20. stoletja se lahko volitev udeležujejo skoraj vse odrasle osebe. Države, ki delujejo na podlagi demokracije, preprečujejo, da bi na oblast prišli avtokrati (tj. posameznik, ki ima neomejeno oblast), jamčijo temeljne individualne pravice državljanov in dopuščajo relativno visoko raven politične enakosti. V primerjavi z nedemokratičnimi državami države z demokratičnim političnim sistemom tudi bolje spodbujajo človekov razvoj (merjeno s kazalniki zdravja in izobrazbe) in svojim državljanom zagotavljajo širši spekter osebnih svoboščin. Zaščitni znak demokracije je omogočanje državljanom sodelovanja v oblikovanju sprejetih zakonov in javnih načel, preko rednih volitev predstavnikov države (Dahl, brez datuma).

Demokratični politični sistem je torej odvisen od sodelujočih (ljudstva), zato je udeležba na volitvah nujen predpogoj za delovanje demokratične skupnosti. Večje sodelovanje na volitvah in referendumih pa povečuje možnosti za uresničitev različnih interesov vseh družbenih skupin, prav tako pa večja participacija na volitvah in referendumih pomeni večjo zanesljivost demokratičnega sistema. Upadanje participacije mladih na volitvah pa predstavlja potencialno grožnjo za demokracijo (Boljka, 2018).

V Republiki Slovenije (v nadaljevanju RS) je vlada najvišji organ državne uprave, kot tudi organ izvršilne oblasti v državi. Pristojnost vlade ureja Zakon o Vladi RS, preko katerega so določena področja delovanja; teh je trenutno štirinajst. Področja, na katera vpliva vlada, so: finance, notranje zadeve, zunanje zadeve, pravosodje, obramba, delo, družina, socialne

zadeve in enake možnosti, gospodarski razvoj in tehnologija, kmetijstvo, gozdarstvo in prehrana, kultura, okolje in prostor, infrastruktura in promet, izobraževanje, šolstvo in šport, zdravje in javna uprava. Tako lahko vidimo, da ima vlada RS velik vpliv na naš vsakdan, saj pokriva vsa področja delovanja države, kar posledično vpliva na naše življenje (od dela, družine, preživetja prostega časa in zanimanj ...). Poleg vseh navedenih področij delovanja, ima vlada RS tudi vpliv na področje razvoja in kohezijsko politiko Evropske Unije, področje odnosov med RS in avtohtono slovensko narodno skupnostjo v sosednjih državah ter med RS in Slovenci po svetu, vpliva pa tudi na področje digitalne preobrazbe (Urad Vlade Republike Slovenije za komuniciranje, 2021a).

Pristojnost vlade je zelo razširjena, saj imajo možnost predlaganja spremembe ustave, zakonske iniciative, možnost razglasitve vojnega in izrednega stanja, možnost uvedbe nujnih ukrepov in njihove odprave, predlaganje sprememb uredb z zakonsko močjo med vojnim ali izrednim stanjem itd. Imajo tudi moč predlaganja državnega proračuna, nacionalnih programov in drugih splošnih aktov. Vlada RS je sestavljena iz predsednika in štirinajstih ministrov (Urad Vlade Republike Slovenije za komuniciranje, 2021a). Tako kot vsaka država ima tudi Slovenija politično kulturo. Značilnosti slovenskih kampanj so predvsem umirjenost, resnost in racionalna argumentacija. Posledično so tudi kandidati bolj resni in zadržani. V primerjavi z tujino, se v Sloveniji bolj posvetimo vsebinskim vprašanjem (Vreg, 2000, str. 177-178).

1.2 Mladi v Sloveniji in politika

V Sloveniji je bilo leta 2020 približno 310.000 mladih, starih od 15 do 29 let, kar predstavlja približno 14,7 % celotnega prebivalstva (Dolenc, 2020). Mladi pridobijo volilno pravico z 18. letom. Volilna pravica jim daje pravico do udeležbe na lokalnih, državnih, predsedniških in evropskih volitvah ter referendumih. Država poskuša mlade vključevati v politiko na različne načine. Eden izmed njih je Zakon o političnih strankah, ki omogoča mladim, da postanejo člani politične stranke s 15. letom. Prav tako v Sloveniji obstaja več organov za zastopanje mladih, kot so mladinski sveti in svetovalni odbori, Svet vlade RS za mladino, različne zveze visokošolskih študentov (Študentska organizacija Slovenije), zveze dijakov (Dijaška organizacija Slovenije) in drugi organi (Movit zavod za razvoj mobilnosti mladih, Ljubljana, brez datuma)

Sodelovanje mladih v politiki hitro upada; razlogi, ki so najpogosteje povezani z upadom mladih v politiki (predvsem na volitvah) je razočaranje nad političnim sistemom, političnimi strankami, člani in kandidati strank. Razlogi za nizko udeležbo na volitvah so bili tudi dvomi o politiki in njihovih predstavnikih; preobširno politično področje, ki ga je težko razumeti, primanjkovanje časa in pomanjkanje znanja o volitvah ter pomanjkljivo razumevanje poteka volitev. Na udeležbo na volitvah vplivajo pogoji, v katerih je posameznik odraščal. Večja verjetnost je, da se bo mladostnik, ki je odraščal v politično naravnani družini, pogosteje

udeleževal volitev, kot tisti, ki ni odraščal v politično naravnani družini (Smets, 2010, str. 15-16).

Ena izmed teorij, ki zajema razumevanje nižanja volilne udeležbe in odraščanja mladih se imenuje teorija življenjskega cikla. Ta povezuje odraščanje posameznika in njegovo prevzemanje vlog z njegovo aktivnostjo na volitvah. V zadnjih letih mladi prevzemajo odgovornost in samostojnost veliko kasneje, kot so to počeli v preteklosti, kar vodi do nižje udeležbe na volitvah in večje razlike v letih med volivci. Velik pomen pri udeležitvi na volitvah predstavlja tudi samostojno življenje posameznika. Raziskave so pokazale, da je večja verjetnost, da se bodo volitev udeležili mladi, ki živijo s starši oz. prej odrasli, kot mladi, ki so samostojni oz. živijo zdoma. To lahko razumemo, kot vpliv starejše generacije – starši ali skrbniki spodbudijo mladega, da se udeleži volitev. Po teoriji življenjskega cikla pa velja tudi, da se posameznikovo zanimanje za politiko in tudi možnost za udeležbo na naslednjih volitvah povečuje s povečanjem njegove starosti. Posameznik naj bi se pogosteje udeležil volitev potem, ko že doživi nekaj stvari in pridobi izkušnje iz najrazličnejših področij, tako da naj bi imele na posameznikovo volilno aktivnost večji vpliv izkušnje kot pa starost. Mladi naj bi se volitev udeleževali manj tudi zaradi prevelike okupiranosti misli pri mladih letih, kjer se posamezniki zanimajo bolj za izobrazbo, iskanje partnerja, vzpostavljanje kariere; želijo si večje mobilnosti, potovanj itd. Posledično ta okupiranost vodi do tega, da se mladi manj zanimajo za politiko; so bolj politično neizkušeni in imajo na tem področju posledično manj znanja in izkušenj. Ko pridejo mladi do srednjih let, se njihovo zanimanje za politiko poveča. Takrat ima večina že vzpostavljene stabilne temelje in je bolj vključena v politično dejavnost. Ta se lahko razvije v podjetju, v skupnosti ali znotraj družine in drugih zunanjih virov informacij. Veliko posameznikov si v tej točki življenja vzpostavi zanimanje za politiko tudi že zaradi samega pritiska zunanjega okolja (Smets, 2010, str. 17-18).

Vreg (2004, str. 57) poudarja dejavnike neudeleževanja na volitvah, kot posledico socialno-psiholoških spremenljivk in zunanjih spremenljivk, kot so državni sistem, ekonomsko okolje, pravni okvir, kultura in mediji. Največji upad neudeležitve pa je predvsem v segmentih, ki se že tako manj udeležujejo političnih dogodkov (revni, manj izobraženi, verske in etične skupine, mladi).

2 VOLILNA UDELEŽBA V REPUBLIKI SLOVENIJI

Na spletnem portalu Državne volilne komisije (v nadaljevanju DVK) je zapisano, da je volilna pravica najpomembnejši element volilnega sistema in jo posameznik pridobi pri osemnajstih letih. Je splošna in enaka za vse prebivalce RS, kar pomeni, da jo ima vsak posameznik, ki ima najmanj osemnajst let, ne glede na narodnostno, rasno, ekonomsko ali drugo pripadnost. Volilna pravica daje posamezniku pravico voliti in biti voljen. Ločimo aktivno in pasivno volilno pravico ter neposredno in posredno volilno pravico (DVK, brez datuma a).

Aktivno volilno pravico imajo vse osebe, ki imajo pravico voliti predstavniška telesa, medtem ko imajo pasivno volilno pravico osebe, ki so izvoljene za člane predstavniških teles. Neposredna volilna pravica je tista, pri kateri volivci sami (brez posrednika) glasujejo za člane predstavniških teles, medtem ko je posredna tista, kjer volivci izberejo elektorje, kandidate ali svetnike, kateri kasneje sami izvolijo člane predstavniškega telesa. Volilna pravica je svobodna, kar pomeni, da lahko volivci svobodno izbirajo med vsemi kandidati ali strankami na volitvah, brez pritiska ljudstva ali višjih organov. To pomeni tudi, da lahko vsak volivec sam izbere, ali se bo udeležil volitev in uveljavil svojo volilno pravico ali ne (DVK, brez datuma a).

Zaradi velike mobilnosti in hitrega, nefleksibilnega spreminjanja prostega časa in življenja volivcev, so se v zadnjih letih oblikovali različni pristopi, s katerimi so poskušali povečati pristopnost volivcev na volitvah, v katere spadajo možnost predčasnega glasovanja (v primeru, da je posameznik na dan splošnega glasovanja odsoten), glasovanja iz tujine, glasovanja po pošti iz Slovenije, glasovanja zunaj občine stalnega prebivališča, glasovanja na domu itd. Po občinah je v času volitev postavljeno tudi večje število volilnih enot, volišč in okrajev, ki omogočajo prebivalcem občine večjo bližino in izbiro volilnega mesta (DVK, brez datuma a).

V RS poznamo naslednje vrste volitev (DVK, brez datuma d):

- Volitve Predsednika RS.
- Državni zbor RS.
- Volitve v Evropski parlament.
- Državni svet.
- Lokalne volitve.

Prebivalci RS imajo tudi možnost udeležbe na referendumu, kar je ena izmed oblik direktne demokracije. V referendumu sodelujejo vsi državljani, ki imajo pravico voliti v državni zbor. To je zaupno in lastno glasovanje, ki poteka preko glasovnic. Referendumi se delijo glede na (DVK, brez datuma c):

- Referendum o spremembi ustave, tu volivci odločajo o privolitvi spremembe ustave, ki jo želi sprejeti državni zbor.
- Zakonodajni referendum, kjer se volivci odločajo o zavrnitvi zakona sprejetega s strani državnega zbora.
- Referendum o mednarodnih povezavah.
- Posvetovalni referendum o vprašanjih iz pristojnosti državnega zbora.

V nadaljevanju si bomo podrobneje pogledali udeležbo mladih na volitvah predsednika RS in lokalnih volitvah (DVK, brez datuma c).

V nadaljevanju bom predstavila volitve za predsednika RS in lokalne volitve, saj menim, da so zaradi neposrednih volitev predstavnika bolj pomembne in bolj v ospredju, kot parlamentarne ali druge državne volitve, kjer se v veliki meri voli stranko in ne osebe.

2.1 Volitve za predsednika RS

Predsednik RS je predstavnik Slovenije in vrhovni poveljnik njenih obrambnih sil. Volitve za predsednika potekajo preko neposrednih, splošnih in zaupnih volitev. Izvoljen je za obdobje petih let; njegov mandat je tudi omejen, tako da je lahko predsednik izvoljen največ dvakrat zapored. Njegove pristojnosti so na naslednjih področjih (DVK, brez datuma d):

- Razpisovanje volitev v državni zbor.
- Oznaitve zakonov.
- Imenovanje državnih uradnikov (v z zakonom določenih razmerah).
- Postavljanje in odpoklicavanje diplomatov in poslancev republike, sprejemanje poverilnih pisem tujih diplomatskih predstavnikov.
- Izdajanje listin o potrditvi sporazumov.
- Odločevanje o pomilostitvah.
- Podeljevanje odlikovanj in časnih naslovov.
- Opravljanje drugih z ustavo določenih zadev.

V tabeli 1 si bomo lahko ogledali udeležbo v Sloveniji na predsedniških volitvah v obdobju med letom 2007 in 2017. Prikazano je število vseh glasovnic in kolikšen odstotek udeležbe v primerjavi s številom vseh prebivalcev z volilno pravico ta delež predstavlja (DVK, 2007).

Tabela 1: Participacija volivcev na predsedniških volitvah

Volitve predsednika republike po letih	Število vseh prebivalcev z volilno pravico	Število vseh glasovnic
Volitve predsednika republike 2002	1.610.137	1.052.795 (65,39 %)
Volitve predsednika republike 2007	1.720.174	1.005.359 (58,46 %)
Volitve predsednika republike 2012	1.711.768	828.752 (48,41 %)
Volitve predsednika republike 2017	1.713.473	721.894 (42,13 %)

Prirjeno po DVK (2007).

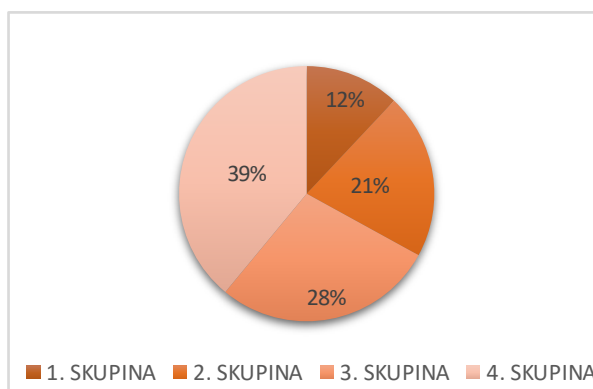
Kot lahko vidimo, je število udeležencev na predsedniških volitvah RS po letu 2002 začelo kar precej upadati. V 15. letih je število vseh volivcev padlo za kar 23,2 %, kljub temu da se je število vseh prebivalcev z volilno pravico povečalo za kar 103.336 volivcev. Največji preskok je bil med letom 2007 in 2012, kjer se je število volivcev zmanjšalo za 10,05 %.

Zaradi tako velikega padca participacije na volitvah leta 2017 se je kar veliko govorilo o razlogih za neudeležbo. Enega izmed temeljnih vzrokov za nizko volilno participacijo volivcev je predstavljalo razočaranje nad politiko in nezaupanje vanjo ter visoka stopnja nezaupanja v delovanje demokracije v Sloveniji. Udeležba v prvem krogu predsedniških volitev leta 2017 je bila ena izmed najnižjih zabeleženih udeležitev v zgodovini in najnižja udeležba v prvem krogu volitev do sedaj. Eden izmed razlogov za neudeležbo naj bi bil tudi subjektivni občutek nizke učinkovitosti posameznika. Ta se ločuje na notranjo in zunanjo učinkovitost. Notranja učinkovitost predstavlja pomanjkanje občutka, da lahko posameznik s svojimi dejanji in aktivnostjo kaj spremeni. Predstavlja predvsem mišljenje, da njihov glas in mnenje nista pomembna. V nasprotju s tem pa zunanja učinkovitost predstavlja občutek ljudi, da tistega, ki je predstavniško telo, ne zanima interes ostalih prebivalcev in njihove želje (Oprešnik, 2017).

Žal podatkov o volilni participaciji glede na starostne skupine ni bilo prikazanih za vsa leta; na voljo je bil le podatek iz leta 2017, torej iz zadnjih predsedniških volitev. Kot že lahko vidimo v tabeli 1, se je predsedniških volitev v letu 2017 udeležilo le 721.894 volivcev, kar predstavlja 42,13 % vseh upravičenih oseb do udeležbe na volitvah. Od tega je bilo 53 % volivcev ženskega spola in preostalih 47 % moškega spola (DVK, 2017).

Na sliki 1 je prikazana udeležba volivcev na predsedniških volitvah za leto 2017 glede na starost. Na spletni strani Državne volilne komisije so razdelili volivce na štiri starostne skupine. V prvo skupino spadajo mladi od 18. do 30. leta (rojeni med letom 1987 in 1999), teh je bilo vseh skupaj le 12 %, v drugo skupino spadajo volivci med 31. in 45. letom starosti (torej rojeni med letom 1972 in 1986), teh se je skupaj udeležilo 21 %, tretjo skupino sestavljajo volivci stari med 46 in 60 let (rojeni med letom 1957 in 1971), skupno se jih je udeležilo 28 %. Preostalih 39 % pa sestavlja četrta skupina – to so volivci starejši od 60 let (rojeni leta 1956 in prej). Kot lahko vidimo, so največji delež volivcev predstavljali starejši od 60. leta dalje in najmanjši delež mlajši od 30 let (DVK, 2017).

Slika 1: Volivci po starosti na predsedniških volitvah RS 2017

Prirejeno po DVK (2017).

2.2 Lokalne volitve

Lokalne volitve zajemajo volitve za župana, volitev v občinske svetove in volitve v svete krajevnih, vaških oz. četrtnih skupnosti. Na njih prebivalci lokalne skupnosti načeloma neposredno volijo osrednji organ lokalne samouprave, ki predstavlja predstavniško telo, čigar naloga je sprejemanje temeljnih odločitev v lokalni skupnosti. Kot že ime pove, imajo tu volivci pravico voliti samo v svoji občini; pravico do udeležitve na lokalnih volitvah pa imajo tudi državljani drugih držav članic Evropske Unije z pridobljenim dovoljenjem za stalno prebivanje in prijavljenim stalnim prebivališčem v RS, ali pa vsaj prijavljenim začasnim prebivališčem v RS ter ostali tujci (državljani drugih držav, ki niso članice Evropske Unije) z dovoljenjem za stalno prebivanje in prijavljenim stalnim prebivališčem v RS. Kandidiranje na lokalnih volitvah mora biti prilagojeno volilnemu sistemu. Kandidate in liste kandidatov lahko tako določijo tudi politične stranke v občini in volivci v volilni enoti, ki lahko kandidate in liste kandidatov določijo s podpisovanjem (DVK, brez datuma b).

V tabeli 2 imamo prikazano volilno udeležbo na lokalnih volitvah med leti 2006 in 2018. Podobno, kot smo pojasnili pri tabeli 1 in številu volivcev na volitvah predsednika RS, lahko tudi tu govorimo o upadu udeležbe volivcev skozi leta.

Tabela 2: Udeležba volivcev na lokalnih volitvah

Lokalne volitve	Število vseh volivcev, ki ima pravico glasovati	Število vseh volivcev, ki je glasovalo
Lokalne volitve 2006	711.978	378.471 (53,16 %)
Lokalne volitve 2010	624.282	304.718 (48,81 %)
Lokalne volitve 2014	529.050	230.782 (43,62 %)
Lokalne volitve 2018	612.743	301.146 (49,15 %)

Vir: DVK (brez datuma b).

3 POLITIČNO TRŽENJE

Pojem politično trženje zajema vse dejavnosti in aktivnosti političnih strank in kandidatov (politične načrte, programe, projekte itd.). V največji meri se pojavlja v predvolilnem času, ampak je njegovo aktivnost možno zaznati tudi izven volilnega obdobja (prisotnost političnih strank in kandidatov na televiziji, radiu, časopisu, revijah itd.) (Vreg, 2004, str. 24).

Politično trženje lahko definiramo kot vključevanje trženjskih načel in postopkov v politični kampanji s strani številnih posameznikov in organizacij. Vključeno je v postopke analize, razvoja, izvedbe in managementa strateških kampanj s strani političnih strank. Tako kot sem

že omenila, je vse večja tudi prisotnost politike na družbenih omrežjih, ki bi lahko svojo prisotnost na teh omrežjih izkoristila, da obrnejo politično zagato ali situacijo v sebi željeno smer. Družbena omrežja (kot so Instagram, Facebook in v politični smeri predvsem Twitter) pa so postala predvsem platforme, na katerih lahko posamezniki izražajo svoja mnenja, vidike in ideje. Vse te platforme so postale pomemben atribut tako podjetjem, ki lahko tam ustvarijo celo trženjsko kampanjo za izdelek, kot tudi atribut za politiko, ki si lahko tam ustvari politično kampanjo prilagojeno uporabnikom določene platforme in vzdržuje kontakt z volivci. Mnoge študije so preučevale tudi napovedno moč Twitterja na volitvah v različnih državah. S pomočjo preučevanja objav in pogostosti pojavljanja določenega politika ali politične stranke, so namreč preučili, kdo bi lahko zmagal volitve. Prav tako so ugotovili, da imajo politiki z večjo aktivnostjo v družbenih medijih relativno več glasov na volitvah (Safiullah, Pathak, Singh & Anshul, 2017).

Po Vregu (2004, str. 41) poznamo različne opredelitve političnega trženja, med katere spadajo:

- Trženje prisotnosti v javnosti (ni vezan le na volilno kampanjo).
- Nepolitično volilno trženje (volitve za sindikate in profesionalna združenja).
- Trženje javnih tem (pritisk na oblast, vplivanje v korist splošnega interesa).
- Trženje ugleda voditeljev.
- Družbeno naravnano trženje (doseganje spremembe stališč in vedenja za obče dobro).
- Neprofitno trženje (način vodenja organizacij, bolnišnic, političnih strank ...).
- Trajnostno trženje ("zelene strategije" proti onesnaževalcem okolja).

S tem je Vreg (1992, str. 934) označil politično trženje kot vse aktivnosti, ki jih politične stranke opravljajo v namene promocije kandidatov na volitvah, političnih projektov in političnih doktrin (ideologij in vrednot), z namenom ohranjanja ali osvojitve oblasti in zagotavljanja politične premoči v tekmovalnih soočenjih z drugimi strankami.

Vreg (2004, str. 33-36) je politično trženje razdelil na šest ključnih elementov:

- Politični produkt predstavlja politično stranko, kandidata in ideologijo, ki stoji za njim. Tu je predvsem pomembna visoka stopnja zvestobe, ob tem pa so upoštevane zmožnosti, znana zgodovina in obljubljen politični načrt kandidata in politične stranke.
- Politična organizacija, ki predstavlja predvsem zaloge virov politične stranke in kandidata. Zalogo virov razumemo kot denar in politično osebje, ki sta med seboj močno povezana in odvisna drug od drugega. Izobraževano in sposobno osebje je pomemben vir, ki mora biti ustrezno zaposlen med celotnim obdobjem kandidature.
- Politični trg predstavlja predvsem volilno okrožje, tu moramo upoštevati družbena in zakonska pravila, omejitve in volivce.

- Definiranje vrednot je proces, skozi katerega mora iti vsaka politična stranka na poti do uspešne kandidature. Potrebno je preučiti temeljne vrednote, ki se navezujejo na dovolj velik trg volivcev – socialni položaj, vera ali etična pripadnost.
- Razvijanje vrednot je proces oblikovanja pozicije in politike, ki se bo ujemala s prejšnjim korakom. Tu podrobno opišemo izbrane volivce, načine komunikacije in slog volilne kampanje. Razviti moramo komunikacijski način in slog.
- Dostavljanje vrednot predstavlja dihotomijo med uradom in politiko, periodičnost trga in volitev ter taktično glasovanje. V tej fazi lahko politične stranke dostavijo in izpolnijo pričakovanja, ki so jih postavili pri volivcih.

Politične stranke lahko z usmerjenim političnim trženjem lažje povečajo svoje možnosti za uspeh na volitvah, spreminjajo vidike svojega vedenja in se lažje prilagodijo trgu. To lahko storijo, tako da svoj trženjski način prilagodijo na produktnega, prodajnega in/ali tržno usmerjenega. Raziskave izvedene v sklopu trženjskih pristopov v politiki so odkrile, da čeprav je trženjska naravnost trenutno najbolj prevladujoča, tudi produktna in prodajna naravnost ni napačna usmeritev, se pa seveda to izbere glede na cilje in trg (Lees-Marshment, 2001).

Produktna naravnost temelji na mišljenju stranke in upanju, da bodo volivci spoznali, da so ideje te stranke prave in bodo glasovali zanjo. Ta vrsta stranke ne spreminja svojih prvotnih idej, tudi če jim ne uspe pridobiti ustrezne podpore volivcev. Proces izgleda nekako tako: oblikovanje programa, komunikacija, kampanja, volitve in končna izvedba oziroma uresničitev programa v primeru izvolitve (Lees-Marshment, 2001).

Prodajno usmerjena stranka se osredotoča na prodajo svojih argumentov volivcem. Ohranja svoje vnaprej oblikovane zasnove izdelka, a se zaveda in prepozna dejstvo, da morda volivci ne bodo samodejno razumeli njihovih argumentov. Z uporabo najnovejših oglaševalskih in komunikacijskih tehnik poskušajo volivce prepričati v svoj argument. Prodajno usmerjena stranka ne spreminja svojega vedenja, da bi dosegla to, kar si volivci želijo, ampak poskuša volivce prepričati, da si želijo to, kar oni ponujajo. Proces se začne z oblikovanjem programa, nadaljuje pa z uporabo oglaševalskih in komunikacijskih tehnik, komuniciranjem, kampanjo, volitvami in nato končno izvedbo (Lees-Marshment, 2001).

Tržno usmerjena stranka oblikuje svoje vedenje na takšen način, da dosežejo zadovoljstvo volivcev. Uporabljajo tržna orodja, da raziščejo želje in potrebe volivcev in nato oblikujejo program, ki bi zadovoljil tržne potrebe. Ne poskušajo spremeniti mišljenja ljudi, ampak želijo ljudem ponuditi to, kar oni mislijo, da potrebujejo. Seveda, se ta stranka prej poskuša prepričati, ali lahko dostavi vse te želje, saj bi v nasprotnem primeru lahko ob izvolitvi in nedoseganju svojega programa dosegla nezadovoljstvo volivcev in tako izgubila dolgoročno podporo. Tu se pa proces malce obrne, saj se začne najprej z uporabo oglaševalskih in komunikacijskih tehnik, ki omogočajo stranki raziskati potrebe, nadaljuje pa z oblikovanjem

programa, prilagoditvijo programa (da ustreza vsem zahtevam volivcem), komunikacijo, kampanjo, volitvami in nato končno izvedbo (Lees-Marshment, 2001).

Politično trženje kot ga poznamo sedaj izvira iz Združenih držav Amerike in se je razvilo sredi 20. stoletja, a predhodniki političnega trženja kot ga poznamo danes, so se razvili že v Antiki (Grški polis). Sedanji pristop pa se je natančneje razvil leta 1952, ko je general Dwight D. Eisenhower kot prvi predsedniški kandidat uporabil storitve oglaševalske agencije. Oblikoval je televizijski oglas, dolg dobro minuto. Oglas je bil animiran, v spremstvu tematske glasbe in spodbudnega sporočila k volitvam na koncu videa. Trdijo, da mu je oglas pripomogel k zmagi proti demokratskemu protikandidatu Adlai Stevensonu. Bil je prvi republikanec, ki je prišel v Belo hišo po 20-tih letih in to s kar 83 % zmago. Takšen pristop se je od takrat naprej uporabljal skoraj za vsako predsedniško volitev v Ameriki. Uporabljen je bil tudi s strani Baracka Obame leta 2008, ki je v svoj video vključil motivacijski govor. Kasneje se je počasi razvijal televizijski trženjski pristop v obliki političnih razprav kandidatov. Sledila je uporaba drugih strategij, kot so politični video, posnetki govorov kandidatov, ki so bili potem tudi zelo odmevni po različnih medijih. Sedaj je potek skoraj celotnega političnega trženja na spletu. Politične stranke se med drugimi osredotočijo na zbiranje informacij preko javnomnenjskih anket, pridobivanja volivcev preko debatnih sej, televizijskih spotov, raznih predstavitvenih kampanj in družbenih medijev. Seveda pa so kljub medijskemu pristopu še zmeraj pristopni neposredni pristopi do volivcev, oglasni panoji, letaki, revije, časopisi in ostali klasični mediji. To omogoča politični stranki, da doseže več prebivalstva in svoje pristope tudi prilagodi uporabljenemu mediju (Economy Wiki, brez datuma).

4 EMPIRIČNA RAZISKAVA O SODELOVANJU MLADIH V POLITIKI

V empiričnem delu zaključne naloge sem se posvetila predvsem različnim metodam raziskovanja, ki bi mi uspelo razumeti in prikazati mnenje mladih volivcev kot tudi mnenja in vidike politične stranke. Za razumevanje izbrane teme z vidika politične stranke, sem se odločila opraviti intervju s Špelo Pokeržnik, ki skrbi za odnose z javnostmi in spletna omrežja pri politični stranki SLS.

4.1 Slovenska ljudska stranka

Slovenska ljudska stranka (kratica SLS) je politična stranka z najdaljšo zgodovino političnih strank v Sloveniji. Ustanovljena je bila 12. maja 1988 in je prva demokratična politična stranka po drugi svetovni vojni. Prvotno se je imenovala Slovenska kmečka zveza. 27 junija 1992 se je stranka preimenovala iz Slovenske kmečke zveze – Ljudska stranka v Slovensko ljudsko stranko. Sedaj je SLS ena izmed večjih slovenskih političnih strank, ki ima kar 16.000 članov. SLS je tudi članica politične družine Evropske ljudske stranke (v nadaljevanju ELS) (SLS, brez datuma d).

ELS je največja in najstarejša skupina v Evropskem parlamentu, katere cilj je ustvariti konkurenčnejšo in demokratično Evropo, ki bi vsem omogočala življenje, ki si ga želijo. Doseči želijo omogočanje enakopravnosti za uspeh na poslovni poti vsakemu, ki si to želi (podjetjem, inovatorjem, raziskovalcem, znanstvenikom in samozaposlenim). Ključna prednostna področja delovanja ELS so: gospodarstvo, zaposlovanje in okolje, pravne in notranje zadeve, proračun, kmetijstvo in regionalno financiranje ter zunanje zadeve (EPP Group, brez datuma).

SLS je politična stranka, ki temelji na tradiciji. Temelji delovanja SLS so krščanske vrednote, družina, zemlja in jezik. Ti temelji jim pomagajo oblikovati sodobne rešitve za prihodnost Slovenije (SLS, brez datuma e). SLS si želi postati vodilna slovenska stranka, katero bi sestavljali razvojno misleči ljudje, ki bi pomagali razvijati rešitve za boljšo prihodnost Slovenije na področju gospodarstva, okolja, kulture in ostalih izzivov sedanjosti in prihodnosti. Namen SLS je spodbujanje trajnosti, ustvarjanje družbeno odgovornih pogojev za blaginjo in osebni razvoj ter spodbujanje človeškega dostojanstva med državljani (SLS, brez datuma d).

Organi stranke SLS se delijo na državno in lokalno raven. Državno stran predstavljajo kongres, vodstvo stranke, glavni, izvršilni in nadzorni odbor ter statutarno-pravna komisija. Lokalno raven organov pa predstavljajo regionalni in mestni odbori, ter odbor krajevne, vaške oziroma četrtne skupnosti (SLS, brez datuma a). SLS je stranka, ki je zelo močno lokalno razvita, kar je razvidno iz števila županov, podžupanov, občinskih svetnikov in lokalnih odborov v številnih občinah. V letu 2018, je bilo kar 41 izvoljenih županov in 331 svetnikov predstavnikov politične stranke SLS (SLS, brez datuma c).

Politična stranka SLS je 1. julija 2000 razvila podmladek Slovenske ljudske stranke, ki se imenuje Nova generacija SLS. To je nevladna mladinska organizacija, katero sestavljajo mladi med 15. in 33. letom starosti. Cilj Nove generacije SLS je razvijanje kulturnega, družbenega, javnega in političnega življenja mladih. Potegujejo se za pravice in interese mladih, ohranjanje podeželja, skrb za mednarodno prepoznavnost in ugled Slovenije ter za oblikovanje vrednot in za pozitivno samopodobo posameznikov (SLS, brez datuma b).

4.2 Predmet in namen raziskave

Predmet zaključnega dela je vedno manjša udeležba mladih na volitvah v Sloveniji. V zadnjih nekaj letih je možno zaznati drastičen upad mladih volivcev in njihove aktivnosti na trgu. Pomembno je tudi opozoriti na to, da je bila volilna udeležba v Sloveniji v prvih nekaj letih po osamosvojitvi nad povprečjem večine držav članic Organizacije za gospodarsko sodelovanje in razvoj (Lavrič in drugi, 2021).

Zaradi tega upadanja sem se odločila, da se poglobim v razloge za manjšo volilno udeležbo in tudi v to, kako se volivci, ki se ne udeležujejo volitev počutijo glede tega, kaj si želijo spremeniti in kaj jih najbolj ovira pri večji politični participaciji. Namen raziskave je

pomagati stranki SLS bolje spoznati mlade volivce. Cilj raziskave je ugotoviti, kakšno je mnenje mladih do politike in kako bi se jim lahko politična stranka SLS lažje približala.

Za dosego namena in cilja sem oblikovala naslednja raziskovalna vprašanja:

- Kakšno je mnenje mladih o politiki?
- V kolikšni meri mladi zaupajo političnim predstavnikom in politiki?
- Katera oblika politične participacije je mladim ljubša?
- Ali se mladi počutijo vključene v politiko?
- Ali si želijo biti mladi bolj dejavni v politiki?

4.3 Metodologija raziskave

S pomočjo raziskovalnih vprašanj sem lahko razvila vprašalnik. Za lažje razumevanje mladih in njihovega razmišljanja o politiki, političnih strankah (predvsem politični stranki SLS) sem najprej izvedla fokusno skupino, katere cilj je bil pridobiti poglobljeno razumevanje mnenja mladih o politiki in razvijanju idej za lažje komuniciranje med njimi in politično stranko. Pri raziskavi skupinskega pogovora sem uporabila namenski vzorec, ki so ga sestavljali mladi med 20. in 25. letom z različnim družbenim in družinskim ozadjem ter okoljem. S tem sem želela med drugimi opazovati tudi, kako na razmišljanje mladih vpliva njihova bližnja okolica. V tabeli 3 so prikazani sodelujoči v skupinskem pogovoru in njihove lastnosti za lažje razumevanje empiričnega dela v nadaljevanju.

Tabela 3: Značilnosti sodelujočih v skupinskem pogovoru

Oseba	Starost	Spol	Status
Oseba H	20 let	Ženska	Študent
Oseba B	22 let	Ženska	Študent
Oseba M	22 let	Ženska	Študent
Oseba C	23 let	Moški	Zaposlen
Oseba A	23 let	Ženska	Študent
Oseba L	25 let	Ženska	Zaposlen
Oseba P	23 let	Moški	Študent
Oseba N	23 let	Ženska	Študent

Vir: lastno delo.

21. junija je v sklopu raziskave sledil intervju s Špelo Pokeržnik, ki je potekal preko videoklica. Za dodatno razumevanje tematike sem izvedla tudi spletno anketo. Anketa je bila aktivna od 20. junija do 4. julija na spletni stranki 1ka.si, uporabila pa sem priložnostno vzorčenje. Pridobila sem 146 ustreznih odgovorov, v celoti dokončanih pa je bilo 121 anket.

Omejitve skupinskega pogovora so bile predvsem to, da je politika precej zaprta in občutljiva tema in smo zato veliko bolj previdni, kaj rečemo in kako izrazimo svoje mnenje. Tu se potem pojavi možnost, da kdo izmed sodelujočih ne razkrije svojega pravega mnenja zaradi

strahu pred obsojanjem oz. strahu pred izražanjem svojega mnenja pred drugimi. Omejitve spletne raziskave pa so bile predvsem nekonsistentna aktivnost anketirancev v spletni anketi (anketo je končalo manj udeležencev kot jo je začelo). Pri spletni raziskavi sem uporabila neverjetnostno vzorčenje, kar pomeni, da posploševanje na populacijo ni mogoče.

4.4 Analiza rezultatov izvedenega skupinskega pogovora

Pri ugotavljanju kako mladi vidijo politiko, sem se odločila za uporabo kvalitativne metode zbiranja podatkov, ki temelji na skupinskih pogovorih oziroma fokusni skupini. To je vrsta pogovora, v katerem se manjša skupina oseb izbranih po nenaključnem vzorcu pogovarja o določeni tematiki. Pogovor je voden s strani moderatorja (v tem primeru sem to bila jaz), ki po nagovoru vodi pogovor s pomočjo sestavljenih vprašanj. Pri vodenju pogovora mi je pomagal vprašalnik, ki sem ga oblikovala glede na informacije, ki sem jih želela zbrati tekom pogovora (Klemenčič & Hlebec, 2007, str. 42).

Fokusno skupino sem izvedla z eno skupino, ki jo je sestavljalo več deklet kot fantov. V skupini je bilo vseh udeležencev skupaj osem; od tega šest deklet. Fokusna skupina je potekala v nedeljo, 15. maja, v Laškem. Odgovore sodelujočih sem analizirala s pomočjo posnetega pogovora. Fokusna skupina je trajala približno eno uro in je zajemala 12 vprašanj. Pogovor smo začeli z asociacijami. Želela sem izvedeti, kaj je prva asociacija sodelujočih ob besedi politika. Kot sem tudi pričakovala, so skoraj vsi sodelujoči kot asociacijo navedli volitve, predstavnike politike in države, vlado in podobno. Le oseba A je namesto direktne besede asociirala na politiko negativna čustva, kar me je zelo presenetilo. Nato me je zanimalo, ali na to besedo, na katero asociirajo politiko, povezujejo tudi kakšna čustva in ali so to negativna ali pozitivna. Večina jih je trdila, da na svoje asociacije vežejo negativna čustva.

V nadaljevanju sem želela izvedeti, kakšno mnenje imajo sodelujoči o politiki v Sloveniji in njeni vlogi. Tu so bila mnenja zelo različna. Medtem, ko so nekateri trdili, da politika močno vpliva na naše življenje, so drugi trdili, da sploh ne vidijo nobenega vpliva politike, nekateri pa, da vidijo vpliv politike samo v ekstremnih okoliščinah, kot je bila epidemija. Dve osebi tudi ne spremljata politike in se z njenim vplivom ne "ukvarjata". Le eden izmed sodelujočih pa je v svoj odgovor vpletel tudi vlogo politike, ko sem vprašala še ostale za mnenje, so se s to osebo strinjale. Oseba B je trdila, da se zaveda vpliva politike na naše življenje in se zaveda regulacije trga, plač, izobrazbe, zdravstva in ostalih dejavnikov naše države in vsakdana. Zanimalo me je tudi, kaj bi si želeli sodelujoči spremeniti v politiki. Vsi sodelujoči so trdili, da bi v politiki marsikaj spremenili. Dejavniki, ki so po njihovem mnenju potrebni sprememb, so: predstavniki politike, njihova pravičnost, zmožnost prisluhniti državljanom, pomen trajnostnega razvoja spremembe v šolstvu. Oseba N je tu podala zanimivo trditev: "Spremenila bi šolstvo, saj menim, da izobraževalni programi niso dovolj dodelani za življenje, ki pride po končani izobrazbi".

Oseba B bi spremenila tudi politične kampanje, ki se ji zdijo zlagane v primerjavi s kasnejšo kandidaturo (ob izvolitvi). Član C je na vprašanje trdil, da ne vidi nobenega vpliva politike in možnosti sprememb, saj se mu zdi, da se nič ne spremeni, ne glede na rezultate volitve, medtem ko član P ni imel nobenega specifičnega mnenja o politiki v Sloveniji, saj ga ta tema ne zanima.

Nadaljevala sem z vprašanjem, ki je bilo vezano na zaupanje v predstavnike politike in njihove odločitve. Sodelujoče sem vprašala, ali imajo zaupanje v omenjeno temo. Vsi sodelujoči so odgovorili, da predstavnikom politike ne zaupajo, predvsem zaradi praznih obljub, zmedenosti ob preveliki količini informacij, koristoljubju in podobno.

Fokusno skupino sem po tem vprašanju usmerila na sodelovanje na referendumih. Ker so referendum pogosta oblika volilne participacije, ki omogoča volivcem večji občutek udeležnosti in vključenosti, se mi je zdelo pomembno vključiti tudi to. Zanimalo me je, kako imajo sodelujoči v spominu referendum za vodo, ki je bil eden izmed najbolj odmevnih referendumov, kar se jim pomnim; ali so se ga udeležili in kaj jih je spodbudilo k udeležitvi ali pa kaj jih je odvrnilo od nje. Odgovori so bili ponovno razdvojeni. Polovica sodelujočih se je referendumu udeležila, polovica pa ne. Razlogi za udeležbo so bili: tema, ki jo je referendum pokrival (voda v Sloveniji) in množičen odziv mladih na referendum ter občutek dolžnosti. Razlogi za neudeležbo pa so bili: malomarnost, odsotnost oziroma zasedenost na dan referendumu in pomanjkanje verodostojnih informacij o referendumu in njegovih posledicah ter pomenu.

Ker so referendumi in peticije neposredne oblike volilne participacije, ki dajejo volivcem močnejši občutek veljavnosti in pomena njihovega glasu, sem želela izvedeti, ali se morda sodelujoči rajši oz. pogosteje udeležujejo takšnih oblik volilne participacije, v primerjavi z volitvami. Le trije sodelujoči so rekli, da se udeležujejo peticij in referendumov, medtem ko se ostali ne. Razlog za udeležbo na omenjenih oblikah je predvsem občutek, da lahko na nekaj vplivaš in zavedanje dolžnosti, ki jo pridobiš kot volivec. Razlogi za neudeležbo na omenjenih političnih aktivnostih in neaktivnost na političnem področju pa so pomanjkanje znanja, izguba zaupanja v politiko in politični sistem, pomanjkanje interesa za politiko in pomanjkanje tem, ki bi spodbujale k večji aktivnosti in predvsem negativen pogled na samo politiko. Sodelujoči v fokusni skupini so se skupinsko strinjali, da so neaktivni na političnem področju predvsem zaradi pomanjkanja zanesljivih virov informacij in znanja na tem področju. Mediji prikazujejo pogosto le negativno plat politike, kar jih odbija od sodelovanja in zmanjša zanimanje. Zanimalo me je tudi, koliko sodelujočih je že kdaj podpisalo kakšno peticijo in kakšno je njihovo mnenje o peticijah. Tu so štirje sodelujoči rekli, da so že podpisali peticijo in štirje, da jo še niso. Tudi mnenja so bila precej razdvojena. Nekaj jih je tako kot oseba B trdila: "Menim, da so učinkovit in neagresiven pristop do izražanja svojega mnenja", nekaj pa jih je tako kot oseba C, menilo, da nič ne spremenijo. Na to vprašanje je tudi oseba N lepo zajela naš politični sistem, demokracijo, in oznanila, da so peticije dober način izražanja svojega mnenja, ki tudi lepo prikazujejo demokratičnost naše države in vpliv našega glasu.

V nadaljevanju me je zanimalo, ali se sodelujoči v zasebnem življenju veliko pogovarjajo o politiki; s kom najpogosteje in kaj je pogosto tema njihovega pogovora. Vsi sodelujoči so odgovorili, da se ne pogovarjajo pogosto o politiki, le kadar je to aktualna tema (v obdobju kot so volitve in podobni politični pripetljaji). O politiki se najpogosteje pogovarjajo z družino. To mi je dalo vedeti, da politika ni relevantna tema njihovega vsakdana in da okoliščine močno vplivajo na to. Oseba B je trdila tudi, da je to bolj občutljiva in konfliktna tema, kar pojasnjuje, zakaj se je mladi pogosto izogibajo.

Fokusno skupino sem izvedla v obdobju parlamentarnih volitev. V tem obdobju so potekala različna soočanja, radijske oddaje, splet so preplavile množice novinarskih člankov in tudi politične stranke same. Politiki se v tem obdobju niso mogli izogniti. Zanimalo me je, ali so sodelujoči spremljali dogajanje med volitvami, kot so zgoraj omenjene oblike in kaj jih je spodbudilo k temu. Odgovori so me malo presenetili, saj sem pričakovala, da soočanj niso spremljali v takšni meri, a so bila v pogovoru ena izmed pogosto omenjenih oblik, ki so jih spremljali. Razlog za spremljanje pa jim ni bila želja po informiranosti, temveč bolj zabava. Osebi P in C sta omenili, da sta spremljali soočanja predvsem zaradi preprirov, škandalov, ki so bili omenjeni in vsega kaosa, ki je bil na snemanju (padec politika iz odra, prepiranje med prejšnjim in sedanjim predsednikom vlade in podobni pripetljaji). Oseba A je prav tako spremljala, ampak le kratek čas, saj ji obnašanje politikov tam ni bilo všeč. Ostali sodelujoči so bolj malo spremljali dogajanja, saj jim je bilo dolgočasno in preveč konfliktno. Vendar to je le dogajanje znotraj pomembnega političnega obdobja. Kaj pa takrat, ko politika ni aktualna tema in niso vsi mediji preplavljeni z informacijami? Nihče izmed sodelujočih ni trdil, da spremlja dogajanje izven političnega obdobja. Razlogi za to so nezanimanje za politiko in pomanjkanje zanesljivih ter kredibilnih virov. Nekaj sodelujočih občasno zasledi kakšen članek, sliši kaj preko radia in podobno, a nič kar bi nakazovalo na njihovo aktivno zanimanje in iskanje informacij.

Zanimalo me je tudi, ali so se sodelujoči do sedaj že udeležili kakšnih volitev ali referendumov in katerih. Vsi sodelujoči so se do sedaj aktivno udeleževali volitev (lokalnih in državnih), Oseba N je sodelovala tudi na volilnem odboru na vseh volitvah in referendumih do sedaj. Ta podatek mi je bil zanimiv, saj udeleženci niso pokazali zanimanja za politiko, prav nasprotno. A kljub temu, so se udeleževali volitev. Rekli so, da so razlogi za udeležbo predvsem državna dolžnost, vključenost v družbo, pritiski s strani družine in družbe. Torej so razlogi bolj moralnega izvora.

Vprašani, ki pa sta me najbolj zanimali sta bili, ali se mladi počutijo vključene v volilno kampanjo s strani politične stranke in kaj bi lahko ta naredila, da bi pridobila pozornost in izboljšala odnose med mladimi in politiko. Sodelujoči so odgovorili, da se ne počutijo vključene v volilni proces. Oseba H trdi: "Stranke ne vključujejo aktivno oseb na ravni osebnih srečanj, lahko pa bi se bolj potrudili za bolj osebni pristop, ki bi morda zbudil več zaupanja v mladih", oseba M meni, da je prevelik poudarek na starejših generacijah in zanemarljivo malo aktivnosti na trgu mladih, ko pa se jim posvetijo pa je to le v strahu, da bi prišlo do "bega možganov", kot se radi izrazijo oziroma do izgube kvalitetne delovne sile

in večje selitve mladih v tujino. Oseba P je medtem opazila vključenost in spodbujanje k udeležbi na volitve na spletnih omrežjih, a bi si želela bolj osebni pristop in spoznati osebo oziroma stranko, ki spodbuja k udeležbi in želi pridobiti glas, sicer pa prav tako kot oseba M vidi večjo aktivnost in vključenost pri starejših generacijah, kot pri mlajših. Oseba N pa vidi zgodbo popolnoma drugače in opaža, da bi lahko bila vključena v politični proces, če bi želela biti, a sama ni za to dovolj motivirana. Politične stranke so tudi letos do mladih pristopile bolj konkretno in prikazale svojo aktivnost na družbenih omrežjih (predvsem na TikTok platformi), a je za zaupanje mladih potrebno malce več, kot le par posnetkov.

Sodelujoči menijo, da bi lahko politična stranka pridobila njihovo pozornost in dosegla izboljšanje odnosov med mladimi in politiko, če bi bilo v politiki manj zavajanja, več lažje dosegljivih obljub, ki bi bile potem tudi izpeljane in le obljube, ki te spodbudijo, da oddaš glas stranki, kljub temu, da so obljubili nekaj popolnoma nedosegljivega. Prav tako menijo, da prihaja do zlorabe položaja in da to vodi do izgube zaupanja. Osebi N in B pa sta omenili tudi izobraževanje o politiki v smislu pridobivanja znanja. Menita, da bi morali že v osnovni šoli imeti predmet, ki bi poučil mlade o politiki in jim jo približal na razumljiv in enostaven način. Tako bi mladi hitreje razumeli politiko, naš politični sistem in lažje razumeli programe, obljube in volilne kampanje. Oseba L in M sta omenili tudi prihodnost. Oseba M trdi: "Preveč se gleda na trenutne probleme in večinske populacije (starejši) in ne na prihajajoče". Zavedamo se, da živimo v času, ko se svet spreminja, tako naše podnebje, kot naš način življenja in pomembno bi bilo, da bi se tudi v politiki več govorilo o temah, kot je globalno segrevanje, recikliranje in pravilno ločevanje odpadkov, torej ne samo doma, ampak tudi kasneje na odlagališčih in obdelavi smeti; o stanovanjski problematiki, o neobnovljivih virih in vsemu, kar zaznamuje našo prihodnost in življenje.

4.5 Intervju s predstavnico stranke SLS

Špela Pokeržnik je pri SLS-u zaposlena na oddelku odnosov z javnostmi, poleg tega opravlja delo povezano tudi s stranko Povežimo Slovenijo, s katero se je za letošnje državne volitve združila stranka SLS. V intervjuju me je zanimalo 6 vprašanj, ki so prikazani v prilogi A. Intervju sem opravila preko platforme Zoom, trajal pa je 30 minut.

Prvo vprašanje se je glasilo "Kateri so vaši ciljni segmenti". Sogovornica je dejala, da je SLS ljudska in podeželska stranka, zato so jim prioriteta ljudje s podeželja in kmetje, saj imajo tudi program bolj prilagojen njihovim potrebam in v njih vidijo pomemben člen za nadaljnjo življenje.

V drugem vprašanju me je zanimalo, ali prilagodijo svojo politično kampanjo različnim segmentom volivcev; ali se obrnejo k spletnemu trženju in plačanim objavam; ali spremenijo vsebino spletnih objav. Pokeržnik je odgovorila, da v stranki poskušajo organizirati čim večje število fizičnih srečanj, kot tudi spletnih predavanj, ki jih oni imenujejo okrogla miza. Težava, s katero se soočajo pri srečanjih, pa je predvsem to, da so vabila primarno poslana v medije, za katere upajo, da bodo dali vabila v objavo, a ni zmeraj tako. Seveda imajo nekaj

manjših plačanih mest za objavo, a v glavnem računajo na brezplačne objave, ki so najpogosteje v časopisih in revijah, žal pa je trenutno tako, da zelo malo mladih pregleda takšne medije. Kar se tiče plačanih objav, jim trenutno njihov računovodski načrt dovoljuje nekje med 50 do 100 € mesečno v te namene, so pa opazili, da se večina mladih nahaja na družbenih omrežjih Instagram in TikTok, ampak zase pravijo, da na teh omrežjih niso tako močni, kot na Facebook-u.

Tretje vprašanje je bilo "Kako se želite vi, kot politična stranka približati mladim volivcem?". Po mnenju sogovornice naj bi bila glavna segmenta politične stranke SLS podeželje in kmetje, zato so tudi mladi volivci s teh območjih del njihovega segmenta. Zavedajo se, da se vedno več mladih seli v mesta in njihov cilj je, da bi jih zadržali na podeželju. Želijo si ustvariti podeželje, ki bo primerno za napredovanje mladih in bi omogočalo normalne plače ter normalno življenje, tudi izven mest.

Nato me je v sklopu četrtega vprašanja zanimalo, kako so pri SLS zadovoljni z interakcijo mladih na družbenih omrežjih in kakšni so njihovi načrti za izboljšavo le te. Odgovor je bil, da je interakcija mladih zelo slaba, tudi na organiziranih spletnih predavanjih je delež mladih nekje 20 %, če imajo srečo. Skupaj imajo na predavanjih že tako malo udeležencev (nekje do 25 oseb), in mladi predstavljajo le nekje 5 udeleženih oseb. Interakcija je bolj slaba, a težavo vidijo bolj v tem, da mlade politika preprosto ne zanima in tudi mediji igrajo tu veliko vlogo, saj v mladih vzbujajo nezaupanje, kar vodi do manjšega zanimanja v politiko. Želeli bi si vzpostaviti svoj TikTok profil, saj se zavedajo, da se tam nahaja veliko mladih, a imajo težavo pri kadru in financah. Namreč trenutno za njih ni ugodno, da bi zaposlili dodatno osebo. Ta bi jim prinašala finančno in časovno težavo, saj bi vsako njihovo delo moralo biti pregledano s strani predsednika stranke, zaradi prenatrpanosti dela pa je to zelo nelagodno. Prav tako trenutno nimajo na voljo finančnih sredstev za te namene.

Peto vprašanje se je nanašalo na rezultate iz fokusne skupine, kjer sem izvedela, da se mladi ne počutijo vključene v sam volilni proces. Zanimalo me je, kakšen je njihov odziv na to ugotovitev. Dobila sem odgovor, da mlade politika preprosto ne zanima in jih posledično tudi politične stranke ne vidijo, kot ciljno skupino. Seveda pa razumejo, da je to velika napaka. Želeli bi si pritegniti mlade in to želijo narediti na takšen način, da jim pripravijo konkretne predloge za izboljšave, te zadeve poskušajo tudi doseči s pomočjo Podmladka SLS, s katerim želijo prikazati mladim, da politika ni tako slaba tema, kot menijo, da je in da tu tudi njihovo stališče nekaj pomeni.

V zadnjem vprašanju sem želela izvedeti, kje vidijo pri SLS svoje priložnosti za boljšo povezanost z mladimi. Pokeržnik daje na tej točki velik pomen Podmladku SLS, katerega namen je ravno boljša povezanost z mladimi. Preko njega želijo mladim dati upanje, da njihova beseda nekaj šteje in da bo tudi njihov glas upoštevan.

4.6 Rezultati ankete o mnenju mladih o politiki

Anketni vprašalnik je v celoti izpolnilo 121 anketirancev, ustreznih je bilo 145 odgovorov. To so bili le mladi med 18. in 30. letom starosti. Vprašalnik je bil razdeljen na več odsekov, znotraj katerih sem se poglobila na različne načine politične participacije in njihovem mnenju. V nadaljevanju so predstavljeni rezultati anketnega vprašalnika po vprašanjih.

4.6.1 Predstavitev rezultatov po vprašanjih

Izmed 119 anketirancev, ki so končali anketo je bilo 72 % ženskega spola in 28 % moškega spola. Osebe, ki so odgovarjale na anketo, sem razvrstila v več skupin glede na njihovo starost, in sicer v skupine med 18 in 30 let. Izmed 119 anketirancev je bilo 12 % starih od 18 do 20 let, največ je bilo mladih od 21 do 24 let (kar 66 %), 15 % je bilo takšnih, ki so bili stari od 25 do 27 let ter 8 % anketirancev starih od 28 do 30 let.

Izmed 117 anketirancev jih je bilo 48 % takšnih, ki so imeli dokončano srednjo šolo, 26 % takšnih ki so imeli dokončan dodiplomski študij, 18 % takšnih, ki so imeli dokončano višjo šolo, 6 % takšnih, ki so imeli dokončan podiplomski študij ali več, ter 2 % takšnih, ki sta imela dokončano le osnovno šolo.

V raziskovalnem delu anketnega vprašalnika me je zanimalo, koliko anketirancev se je že udeležilo lokalnih volitev. Rezultati so pokazali, da se je izmed 145 anketirancev, lokalnih volitev udeležilo 133, kar predstavlja 92 %.

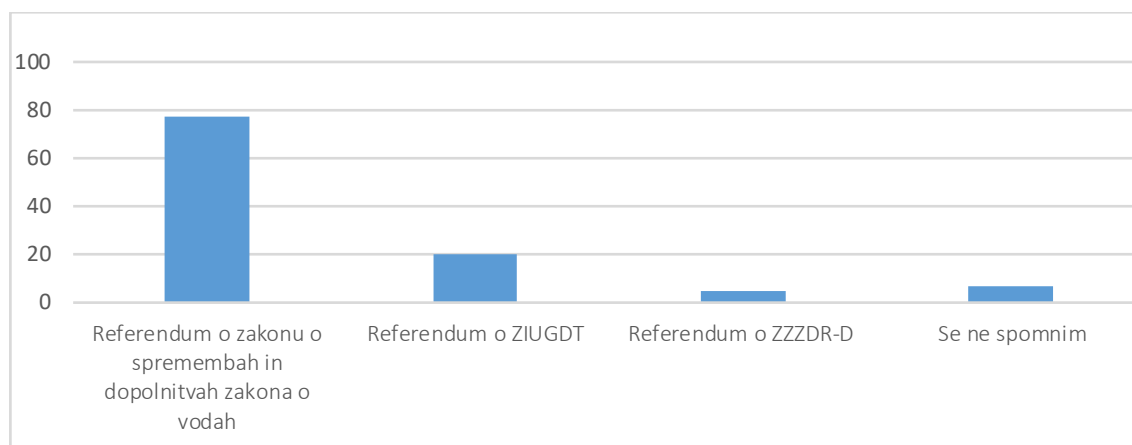
V naslednjem vprašanju me je zanimalo, koliko anketirancev je včlanjenih v politične stranke. To me je zanimalo predvsem zato, ker sem hotela raziskati, koliko anketirancev se bolj aktivno ukvarja s politiko in koliko se jih za njo bolj zanima. Na vprašanje je odgovorilo 145 anketirancev, izmed teh sta bila le 2 takšna (1 %), ki sta člana politične stranke. Oba sta na naslednje vprašanje, v katerem sem želela izvedeti, v katero politično stranko so anketiranci včlanjeni, odgovorila, da sta člana Slovenske demokratske stranke, kot razlog za včlanitev pa sta navedla zanimanje za politiko.

Nato me je za ostale anketirance, ki niso včlanjeni v nobeno politično stranko, zanimalo ali so kdaj razmišljali o včlanitvi. Pri tem je 83 % anketirancev odgovorilo, da se niso nikoli zanimali za včlanitev, preostalih 17 % anketirancev pa je odgovorilo, da so že kdaj razmišljali o včlanitvi.

Izmed 145 anketirancev je bilo 57 % takšnih, ki so se referendumoma že udeležili in 43 % takšnih, ki se referendumoma še niso udeležili. Kot lahko vidimo je malce več kot polovica anketirancev bila takšna, ki se je referendumoma že udeležila. Za njih sem pripravila še podvprašanje, v katerem me je zanimalo, katerega referendumoma so se udeležili. Prikazano je na sliki 2.

Slika 2: Udeležba anketirancev na referendumih

Vir: lastno delo.

Kot lahko vidimo iz slike 2, se je največ anketirancev udeležilo Referenduma o zakonu o spremembah in dopolnitvah zakona o vodah (2021). Tega referenduma se je skupno udeležilo 71 % anketirancev. Sledil mu je Referendum o ZIUGDT (2017, 2018) oz. referendum o Zakonu o izgradnji, upravljanju in gospodarjenju z drugim tirom železniške proge Divača-Koper, ki se ga je skupno udeležilo 18 % anketirancev. Nato sledi 7 % anketirancev, ki se ne spomni, katerega referendum so se udeležili. 4 % anketirancev se je udeležilo Referenduma o ZZZDR-D (2015) oz. referenduma o Zakonu o spremembah in dopolnitvah Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih. Kot dodatno možnost sem anketirancem ponudila odgovor “drugo”, a na tega ni nihče nič odgovoril. Kot pričakovano se je največ anketirancev udeležilo referenduma o vodah, ki je potekal leta 2021 in imel tudi zelo aktivno spletno kampanjo, v njej so sodelovali tudi znani obrazi v Sloveniji. Menim, da je to bila velika spodbuda za udeležitev mladih.

V nadaljevanju me je zanimalo, kaj je anketirance, ki so se udeležili referendumov spodbudilo k udeležbi. Pri tem vprašanju sem dala anketirancem možnost, da na vprašanje odgovorijo z več odgovori, saj je najverjetneje dejavnikov, ki te spodbudijo k udeležbi več. Najpogostejši odgovor je bil, da jih ta tema zanima in so se referenduma udeležili iz samega zanimanja (61 %). Sledil je odgovor, da jih so jih k udeležbi spodbudili družina in prijatelji (40 %). Z 39 % je sledil odgovor, da so jih k sodelovanju prepričala družbena omrežja. 21 % pa se je referenduma udeležilo zaradi zanimanja za politiko. Šola in služba sta bila odgovor 10 % anketirancev. Sledil je še odgovor drugo, na katerega je 2 % anketirancev odgovorilo z tem, da je udeležba na volitvah državljanska dolžnost vsakega volivca in da z udeležbo izpolnjuješ svojo dolžnost. Eden pa je odgovoril, da je na njegovo udeležbo vplival pritisk bližnjega okolja.

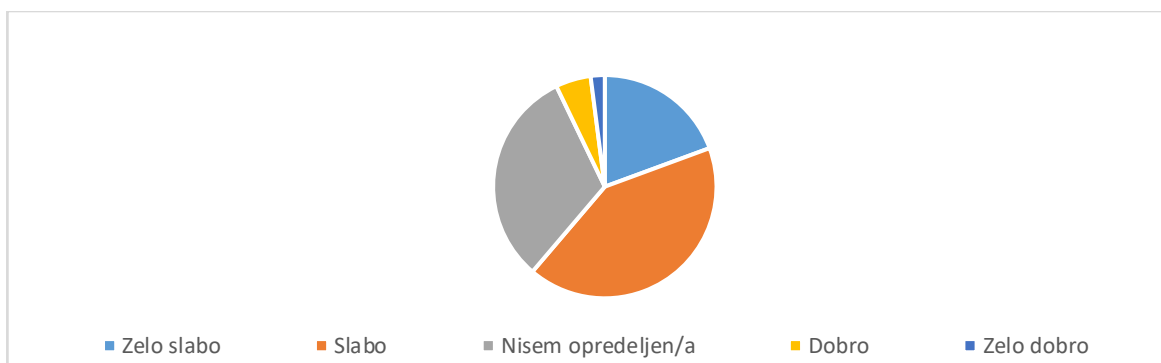
V nadaljevanju anketnega vprašalnika me je zanimalo, ali so anketiranci že kdaj podpisali peticijo. Na vprašanje je skupno odgovorilo 143 anketirancev, izmed teh jih je 65 % odgovorilo, da peticije še niso podpisali, preostalih 35 % pa, da so jo že podpisali. Želela

sem tudi izvedeti, katere peticije so anketiranci že podpisali. Vprašanje je bilo odprtega tipa; nanj je odgovorilo 26 oseb. Najpogosteje je med njimi bila navedena peticija za dopolnitev zakona o vodah (26 %), navedli so pa tudi peticijo za večje število defibrilatorjev (15 %), peticijo proti plačljivemu višanju ocen (10 %), peticijo o prepovedi izvajanja poskusov v Sloveniji (8 %), peticijo “samo ja pomeni ja” (7 %); ostalo se je razdelilo med enkratne odgovore, kot so bili peticija za družinski zakon o istospolnih partnerjih, peticija za odprtje šol v času epidemije, peticijo proti izvajanju poskusov na živalih in podobno.

Tudi pri peticijah sem želela izvedeti razlog za podpis peticije. V te namene sem dala anketirancem na voljo različne odgovore in možnost, da na vprašanje odgovorijo z več odgovori. 75 % anketirancev je odgovorilo, da so podpisali peticijo zaradi zanimanja za obravnavano temo. Drugi najpogostejši vzrok so bila družbena omrežja (20 %). Sledil je vpliv družine in prijateljev, s skupno 16 % (toliko jih je prav tako izbralo vpliv šole). 10 % anketirancev se je odločilo tu za zanimanje za politiko. Anketirancem sem dala tudi možnost odgovora “drugo”, a tega ni izbral nihče.

V nadaljevanju sem se želela posvetiti politiki bolj na splošno. Zanimalo me je, kakšno mnenje imajo anketiranci o politiki. Na sliki 3 sem prikazala rezultate vprašanja, na katerega so anketiranci imeli možnost odgovoriti z lestvico od zelo slabo do zelo dobro.

Slika 3 Mnenje anketirancev o politiki

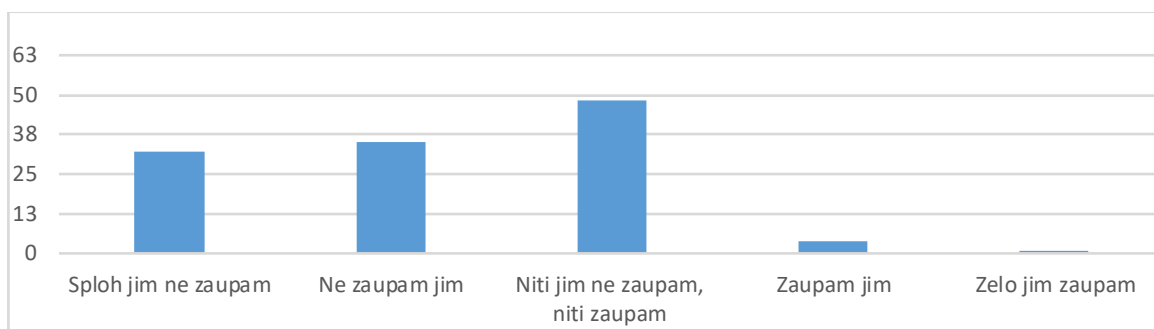
Vir: lastno delo.

Kot je razvidno iz slike 3 je kar 41 % anketirancev na vprašanje odgovorilo, da imajo o politiki slabo mnenje, sledilo mu je 31 % anketirancev, ki je odgovorilo, da niso opredeljeni. 19 % anketirancev je odgovorilo, da imajo o politiki zelo slabo mnenje. Izmed vseh anketirancev pa je bilo le 5 % takšnih, ki ima o politiki dobro mnenje in 2 % takšna, ki imata o politiki zelo dobro mnenje. Takšne rezultate sem tudi pričakovala, saj sem predhodno opravila tudi fokusno skupino, ki je predstavljena v prejšnjem podpoglavju in sem dobila podobne rezultate.

Nato me je zanimalo, v kolikšni meri anketiranci zaupajo predstavnikom politike in njihovim odločitvam. Rezultati so prikazani na sliki 4. Na vprašanje je odgovorilo 120 anketirancev, od tega so bili le 3 % takšni, ki predstavnikom politike zaupajo in le 1 % tistih, ki

predstavnikom politike zelo zaupa. Največ anketirancev je odgovorilo, da predstavnikom politike niti ne zaupajo, niti zaupajo, teh je bilo kar 40 %. Približno isti delež odgovorov pa sta dobila odgovora, da jim ne zaupajo (kar 29 %) in da jim sploh ne zaupajo (27 %).

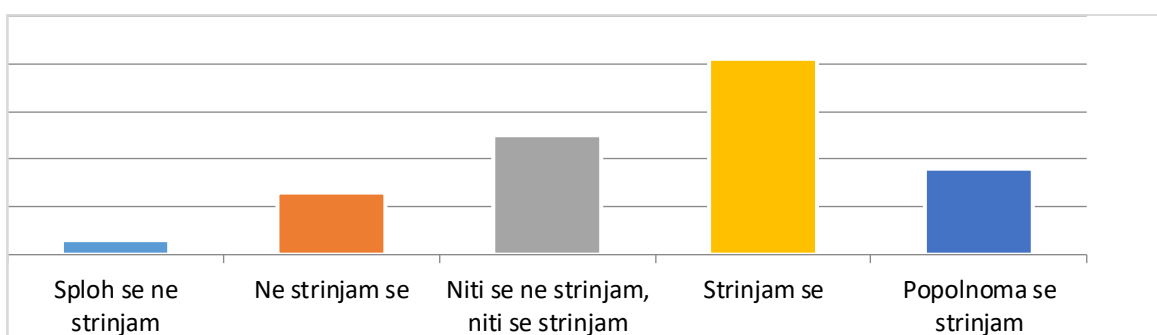
Slika 4: Zaupanje anketirancev v predstavnike politike

Vir: lastno delo.

V nadaljevanju sem želela preveriti nekatere izmed mojih raziskovalnih vprašanj. Anketirancem sem dala na voljo različne trditve, pri katerih so morali označiti, v kolikšni meri se strinjajo z njimi. Prva trditev je bila “Politične stranke ne vključujejo mladih dovolj v sam proces volilnih kampanj”. Na trditve je skupno odgovorilo 122 anketirancev. Kot je razvidno iz slike 5, je 41 % anketirancev označilo, da se s trditvijo strinjajo, sledilo je 25 % anketirancev, ki so označili, da se s trditvijo niti ne strinjajo, niti se strinjajo. Tretji najpogostejši odgovor je bil, da se popolnoma strinjajo, kar je označilo skupno 18 % anketirancev. Sledila sta odgovora “ne strinjam se” s 13 % in “sploh se ne strinjam” s 3 %.

Slika 5: Rezultati za strinjanje s trditvijo “Politične stranke ne vključujejo mladih dovolj v sam proces volilnih kampanj”

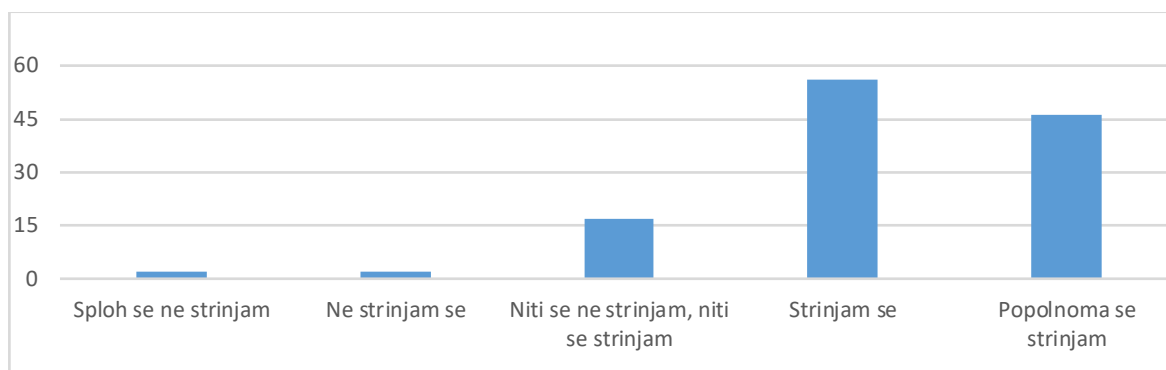

Vir: lastno delo.

Naslednja trditev je bila “Pri politiki je premalo zanesljivih virov informacij, zato ne vem, komu zaupati”. Rezultati so prikazani na sliki 6, kjer lako vidimo, da je na to trditev največ anketirancev (46 %) odgovorilo s “strinjam se”, sledil je odgovor “popolnoma se strinjam” s kar 38 % anketirancev. Odgovor “niti se ne strinjam, niti se strinjam” je izbralo 14 %

anketirancev. Najmanj anketirancev je odgovorilo s “sploh se ne strinjam” (1 %) in “ne strinjam se” (2 %).

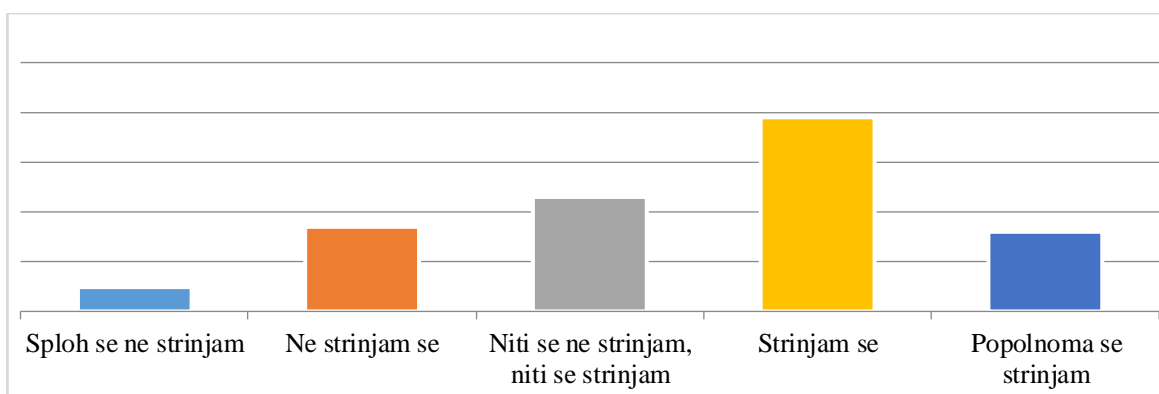
Slika 6 Rezultati za strinjanje s trditvijo "Pri politiki je premalo zanesljivih virov informacij, zato ne vem, komu zaupati"

Vir: lastno delo.

Zadnja trditev, ki me je zanimala v tem sklopu je bila: "V politiki je težko biti aktiven, ker je preveč informacij, ki bi jih moral/a vedeti in stvari, na katere bi moral/a biti pozoren/a". Izmed 122 anketirancev jih je 39 % odgovorilo, da se strinjajo in 16 %, da se popolnoma strinjajo. 23 % anketirancev se ni niti strinjalo, niti ne strinjalo. 17 % anketirancev se s trditvijo ni strinjalo in 5 % se s trditvijo sploh ni strinjalo. Rezultati so prikazani na sliki 7.

Slika 7: Rezultati za strinjanje s trditvijo "V politiki je težko biti aktiven, ker je preveč informacij, ki bi jih moral/a vedeti in stvari na katere bi moral/a biti pozoren/a".

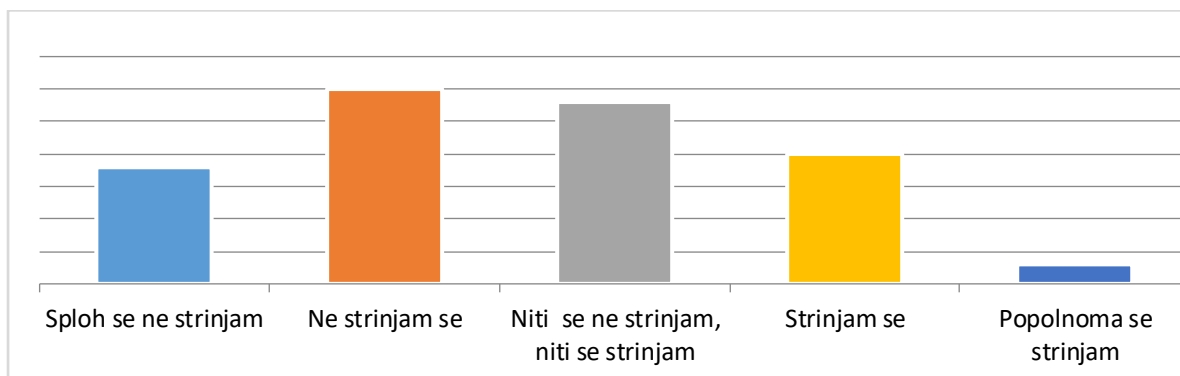
Vir: lastno delo.

Naslednje tri trditve, ki so me zanimale so bile:

1. Želim si biti bolj politično aktiven, a se ne najdem.
2. Politika nima dovolj predstavnikov mlajših generacij.
3. Mladi na politiko nimamo veliko vpliva.

Na prvo trditev, katere rezultati so prikazani na sliki 8, je največ anketirancev odgovorilo, da se ne strinjajo. Takšnih je bilo kar 30 % izmed skupnih 122 odgovorov. Sledil mu je odgovor "niti se ne strinjam, niti se strinjam", za katerega se je odločilo 28 % anketirancev. Izmed 122 anketirancev je bilo 20 % takšnih, ki se s trditvijo strinjajo in 18 % takšnih, ki se s trditvijo sploh ne strinjajo. Najmanj anketirancev, in sicer 3 % je odgovorilo, da se s trditvijo popolnoma strinjajo.

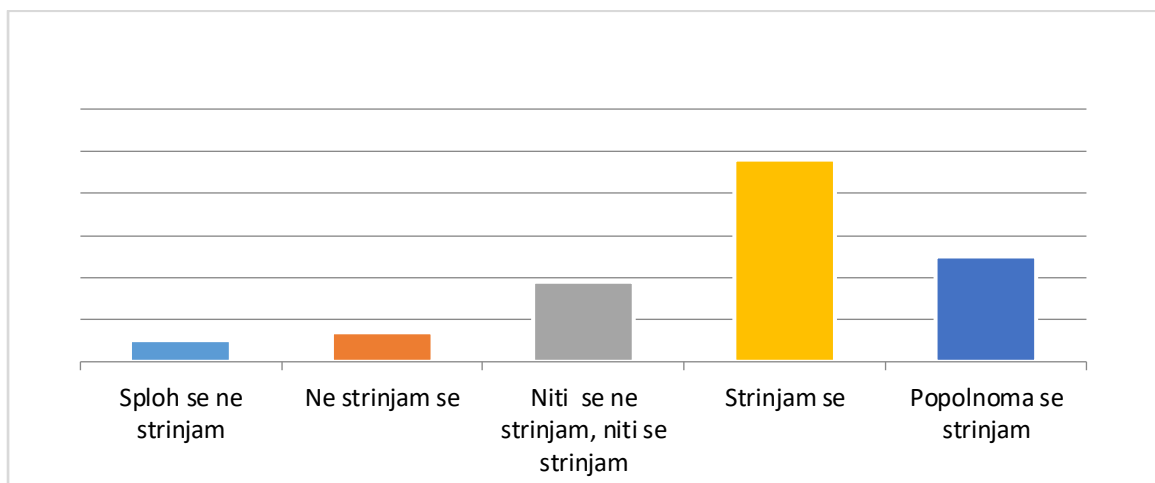
Slika 8: Rezultati za strinjanje s trditvijo "Želim si biti bolj politično aktiven, a se ne znajdem".

Vir: lastno delo.

Na drugo trditev, prikazano na sliki 9, je skoraj polovica anketirancev (48 %) odgovorila, da se strinjajo, sledilo je 25 % anketirancev, ki se s trditvijo popolnoma strinjajo. Naslednjih 16 % je odgovorilo, da se s trditvijo niti ne strinjajo, niti strinjajo. Najmanj anketirancev pa je odgovorilo s "sploh se ne strinjamo" (5 %) in z "ne strinjam se" (7 %). Pri tej trditvi sem pričakovala podoben izid, kot se je razvil.

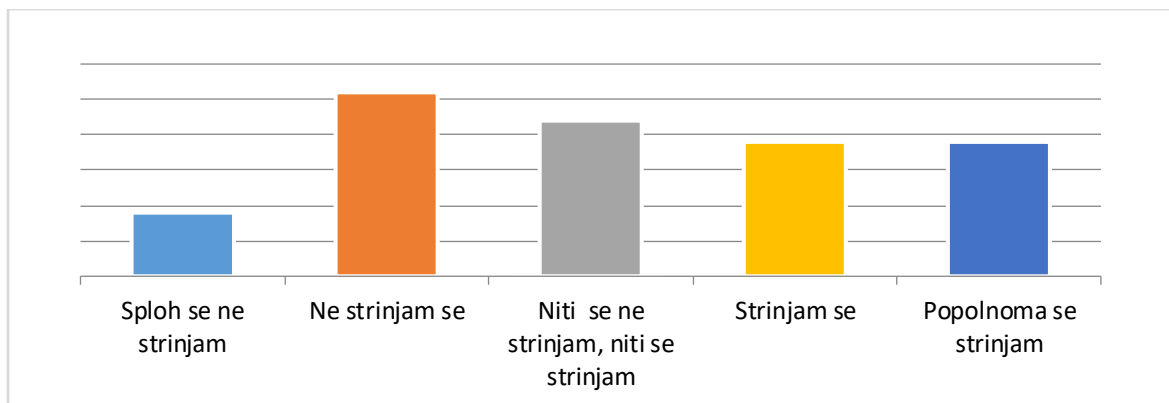
Slika 9: Rezultati za strinjanje s trditvijo "Politika nima dovolj predstavnikov mlajših generacij".

Vir: lastno delo.

Na tretjo trditev, kot je prikazano na sliki 10, je največ anketirancev odgovorilo s "strinjam se" (38 %), sledil je odgovor "ne strinjam se" z 21 %. 18 % anketirancev je bilo takšnih, ki se s trditvijo niti ne strinjajo, niti strinjajo. Z le tremi glasovi razlike (16 %) mu je sledil odgovor "popolnoma se strinjam". Le 7 % anketirancev je bilo takšnih, ki se s trditvijo sploh niso strinjali.

Slika 10: Rezultati strinjanja s trditvijo "Mladi na politiko nimamo veliko vpliva".

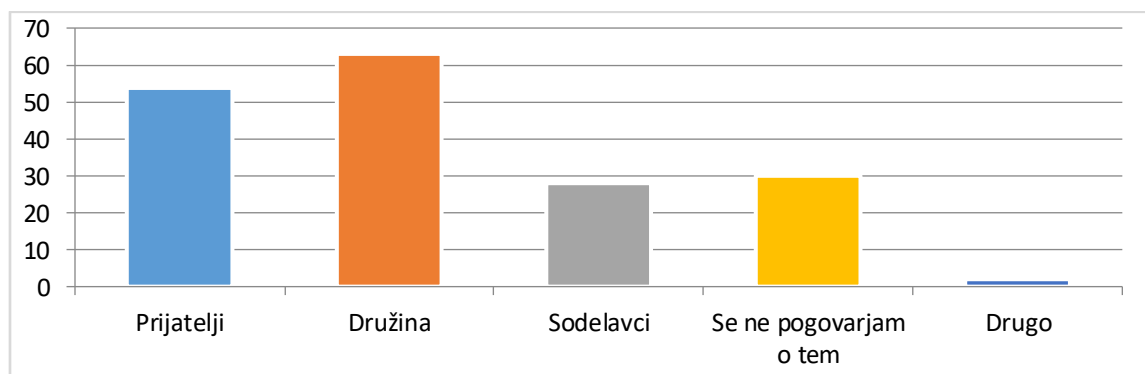

Vir: lastno delo.

V nadaljevanju me je zanimalo, ali je politika aktualna tema v zasebnih življenjih anketirancev. Izmed 122 anketirancev je bilo le 33 % takšnih, ki jim je politika aktualna tema in kar 67 % takšnih, ki jim politika ne predstavlja aktualne teme. Podobne rezultate sem tudi pričakovala, saj menim, da malo mladih dejansko spremlja politiko, sploh izven volilnega obdobja.

Pomemben dejavnik naših političnih pogovorov je tudi naša okolica, zato me je zanimalo, s kom se anketiranci najpogosteje pogovarjajo o politiki. Anketirancem sem dala na voljo možnost izbire več odgovorov, saj je velika verjetnost, da se o temi pogovarjajo z več kot le eno skupino ljudi iz bližnje okolice. V sliki 11 sem prikazala pridobljene rezultate.

Slika 11: Pogovori o politiki z okolico

Vir: lastno delo.

Izmed vseh razpoložljivih odgovorov je največ anketirancev odgovorilo, da se najpogosteje o politiki pogovarjajo z družino (kar 52 %). Takšen rezultat sem tudi pričakovala, saj je posameznikova vključenost v politiko v največji meri odvisna od okolja, v katerem je primarno odraščal. Sledil mu je odgovor "prijatelji", na katerega je odgovorilo 44 % anketirancev. Nato je sledil odgovor, da se o tem ne pogovarjajo, na katerega je odgovorilo 25 % anketirancev. Z 23 % mu sledijo "sodelavci". 2 % anketirancev sta pod "drugo" navedla, da se o politiki pogosto pogovarjata s strankami v službi in s sošolci.

Ker pa je moja zaključna naloga namenjena tudi raziskavi politične stranke SLS, sem naslednjih nekaj vprašanj posvetila njej, saj sem želela ugotoviti, kako mladi zaznavajo politično stranko SLS. Najprej me je zanimalo, koliko anketirancev sploh pozna politično stranko SLS. Na to vprašanje je skupno odgovorilo 123 anketirancev, izmed njih je bilo 69 % takšnih, ki politično stranko poznajo in 31 % takšnih, ki politične stranke SLS ne poznajo. Nato me je zanimalo, kakšno mnenje imajo mladi, ki poznajo politično stranko SLS, o njej. Anketiranci so imeli na voljo lestvico odgovorov od zelo slabo do zelo dobro.

Izmed 85 anketirancev je bilo kar 68 % takšnih, ki o politični stranki SLS nimajo specifičnega mnenja, 10 % takšnih, ki imajo o njej zelo slabo mnenje in le 10 % takšnih, ki imajo o njej dobro mnenje. 8 % je tistih, ki imajo o njej slabo mnenje. Le 4 % pa imajo o njej zelo dobro mnenje.

Nato sem želela od anketirancev izvedeti, zakaj imajo takšno mnenje o politični stranki SLS in sem jim v namene lažjega izražanja lastnega mnenja tokrat podala odprto vprašanje. Skupno sem pridobila 30 odgovorov. Največ odgovorov je bilo, da o njej vedo le to, da se stranka zavzema za kmetijstvo. Med drugimi so anketiranci odgovorili tudi, da imajo o njej slabo mnenje, ker imajo na splošno slabo mnenje o politiki in drugih političnih strankah ter preprosto nimajo zaupanja v politiko. Eden izmed odgovorov, ki mi je bil zanimiv je tudi ta, da je anketiranec opazil njihovo pomanjkanje na političnem trgu in da zato težko komentira kaj o stranki, a opaža, da je v primerjavi z državnimi volitvami, to še zmeraj stranka, ki je vodilna na lokalnih volitvah, kar se mu zdi zelo zanimivo, saj na državnih volitvah nima tako močnega položaja. Nekaj anketirancev je politiko tudi povezal s tradicionalnimi vrednotami, krščanstvom in preveliko specifičnostjo, za kar menijo, da povzroča preveliko izključenost drugih skupin. Zanimiv mi je bil tudi komentar, da ima stranka dobra načela solidarnosti in trajnostnega razvoja, vendar člani stranke niso dovolj vplivni, da bi pridobili večji delež glasov. Odgovori so me precej presenetili in mi dali tudi nekaj kvalitetnih predlogov za izboljšavo javne podobne politične stranke SLS.

Potem sem želela izvedeti nekaj več o pogledu anketirancev na politiko. Kaj jih najbolj privlači in kaj jih najbolj odbija. Na voljo so imeli različne odgovore in možnost izbire več odgovorov. Največ anketirancev je odgovorilo, da jih pri politiki najbolj privlači možnost sprememb (kar 81 % anketirancev). Z 18 % je sledil odgovor, da jih pri politiki najbolj privlači vpliv, ki ga pridobijo politiki ob zmagi. Nato sta sledila odgovora politične afere in drugo, na kar je odgovorilo 11 % anketirancev. Anketiranci so v večini pod "drugo" navedli,

da jih v politiki nič ne privlači; da jih v politiki privlači prisotnost; aktivnost za skupno dobro in izpolnjevanje obljub in problematike, ki potrebujejo diskusijo.

Nato me je zanimalo, kaj jih v politiki najbolj odbija. Na vprašanje je skupno odgovorilo 120 anketirancev, od tega jih je 87 % navedlo, da jih pri politiki najbolj odbijajo lažne obljube, sledil je odgovor "korupcija", za katerega se je odločilo 71 % anketirancev. 59 % anketirancev pa je bilo takšnih, ki jih pri politiki najbolj odbija egoizem, 52 % tistih, ki jih odbijajo predstavniki politike. 6 % anketirancev pa je za odgovor izbralo še možnost "drugo", kjer je eden izmed njih navedel, da jih pri politiki obija vse; drugi, da ga moti delitev na levico in desnico; tretji pa, da ga pri politiki odbija obnašanje politikov, ki kradejo.

5 PRIPOROČILA POLITIČNI STRANKI SLS ZA IZBOLJŠANO KOMUNIKACIJO Z MLADIMI

Skozi raziskovalni del sem ugotovila, da večina mladih povezuje SLS le s kmetijstvom, redko kdo pa ve, da ima SLS v svojem programu vključene tudi predloge o izboljšanju izobraževalnega sistema mladih, izboljšanju zaposlitvenih mest za mlade, predloge za študente in njihove študijske razmere. Poleg tega se zavzemajo tudi za družbo, kulturo, trajnostni razvoj, zelena mesta in podobno. Ne zavzemajo se torej le za kmetijstvo, temveč za celotno državo in vse državljane (Slovenska ljudska stranka, 2015).

Zaradi njihove povečane aktivnosti na kmetijskem področju in občutka obtičanosti na starejših tradicijah, pa jih mladi pogosto povezujejo le s krščanskimi vrednotami in kmetijsko panogo. Svetovala bi jim, da bi mladim prikazali svoj program tudi ločeno od kmetijstva. Povečano aktivnost na samem področju trženja do mladih in prilagojeno vsebino na različnih družbenih omrežjih. Trenutno je v velikem porastu tudi TikTok, ki bi jim lahko predstavljal močno platformo za boljši stik z mladimi. Ta način so se sedaj že uporabili Gibanje svoboda, ki so imeli povečano aktivnost med volilnim obdobjem in Slovenska demokratična stranka, ki svojo aktivnost na omrežju ohranja od volilnega obdobja dalje. V svojo vsebino bi lahko vključili tudi predstavitev svojih predstavnikov in s tem vzpostavili bolj osebni pristop do mladih, čeprav le preko spleta.

Velik del vsakodneva večine ljudi sedaj predstavlja splet in različni viri medijev. Z njimi se srečujemo tako v šoli in službi kot v zasebnem življenju, zato je najlažje vzpostaviti stik z ciljnim skupinami preko spleta. Facebook in Instagram omogočata sponzorirati objavo že za 1 € na dan, kar omogoča političnim strankam doseganje visokega števila uporabnikov omrežij za zelo nizko ceno. SLS bi tako svetovala, da močno povečajo svojo aktivnost na spletnih omrežjih, ki jih uporabljajo mladi. Kakšno objavo, ki bi si želeli, da doseže večjo število ljudi pa naj tudi sponzorirajo. Sicer pa je na spletnih omrežjih, kot sta Instagram in TikTok značilno, da ob večji aktivnosti lažje dosežeš večjo število uporabnikov, tudi na neplačljiv način.

Skozi raziskavo sem tudi spoznala, da si veliko mladih želi bolj osebnega pristopa s strani politične stranke. Kot je značilno za politične kampanje, so v večini mest organizirana tudi srečanja z volilnim kandidatom, a so ta pogosto bolj obiskana s strani starejših volivcev, kot mladih. Svetovala bi jim optimizirano trženjsko strategijo, ki bi k srečanjem privabila tudi mlajše volivce. Povečana aktivnost na družbenih omrežjih, plačane objave, ki bi omogočale večji doseg mladih in prilagoditev srečanj (točke priljubljenih zbirališč mladih, glasba, hrana in pijača) bi k temu močno pripomogle. Seveda pa tu ne moremo spregledati tudi virtualno "druženje", kot je na primer "Instagram Live", kjer se lahko uporabnik virtualno, "v živo" druži s sledilci. Redno komuniciranje na takšen način je tudi uspešen indikator boljšega približevanja politične stranke svojim potencialnim volivcem. Tam je lahko uporabnik, ki gre "v živo", sledilec na voljo za vsa morebitna vprašanja in se z njimi tudi bolj "osebno" spozna (Verma, 2022).

Politični stranki bi svetovala tudi, da svojo prisotnost predstavijo na družbeno omrežje TikTok, kot sem že omenila zgoraj, saj je to eno izmed vodilnih družbenih omrežjih v zadnjih dveh letih in bi lahko že samo to naredilo veliko razliko. Kakor sem izvedela v intervjuju, je največja težava pri tem to, da podjetje nima dovolj finančnih sredstev, da zaposli osebo, ki bi lahko upravljala z njihovim profilom. Živimo pa v času, ko veliko ustvarjalcev spletnih vsebin, ustvarja vsebino tudi samo za večjo prepoznavnost, brez potrebnega plačila. Ker pa veliko sredstev namenijo tudi mladim kmetijam, bi lahko tudi te prosili za pomoč pri ustvarjanju vsebin. Prav tako je veliko študentov, ki se spozna na ustvarjanje vsebin za različna družbena omrežja in menim, da bi tudi na takšen način lahko našli zanesljive ustvarjalce le teh.

Družbena omrežja so odličen način pristopa politike do mladih, saj so to mesta, ki dajejo politikom možnost, da se povežejo z mnogo večjim številom mladih volivcev, v primerjavi z fizičnimi srečanji. Bivši predsednik Amerike Barack Obama ima na Twitterju preko 133 milijonov sledilcev, a njegove objave velikokrat niso povezane s politiko, kljub veliki populaciji, ki bi jo on lahko vključil v politične debate. Politiki na družbenih omrežjih redko odprejo politično debato ali pogovor, ki bi lahko nagovoril volivce k vključitvi in izražanju mnenj. Tu nam je lahko odličen zgled tudi bivši ameriški predsednik Donald Trump, ki je v zadnjih letih na Twitterju začel ogromno nepolitičnih in konfliktnih diskusij, ki mnogokrat tudi niso bile povezane s politiko (Kuchler, 2016).

Preko intervjuja sem izvedela tudi, da organizirajo spletna predavanja, a po ogledih njihovega Facebook profila nisem zasledila aktivnih sledilcev, ki bi izkazovali zanimanja za to, prav tako so potrdili, da imajo zelo nizko udeležbo mladih. Skozi zadnja leta pa so spletna predavanja postala kar pogosta oblika spletne komunikacije in izobraževanja, največ zanimanja pa je pri predavanjih, ki predstavljajo pomembno in zanimivo temo. SLS bi svetovala, da proučijo, kaj si mladi res želijo in na podlagi pridobljenih podatkov organizirajo predavanja in izobraževanja na temo, o kateri si želijo mladi več izvedeti (seveda vezana na politiko in njihovo delovanje). Na takšen način bodo lahko tudi zajeli več mladih in jih ustrezno izobrazili o obravnavani temi.

Težava je tudi v tem, da pogosto teme, ki so pomembne za stranko, ne predstavljajo velikega pomena mladim volivcem. Če damo kot primer pomembnost davkov, delovanja bolnišnic, družinske problematike in podobne teme, je mlade volivce v to težje vključiti, saj pogosto ne dojemajo, kako bodo te težave vplivale na njih; še posebej ne, če nimajo družine, zdravstvenih težav ali pa drugih težav, ki so vključene v določeno problematiko. Na tej točki bi politična stranka morala mladim predstaviti obravnavano tematiko na njim prilagojen način, kot vpliv teh zakonov na njihovo življenje čez nekaj let in jim pojasniti, kaj sploh dejansko ta problematika predstavlja za prebivalce (Narayanan, 2018).

SKLEP

Zaključne naloge sem se lotila v upanju, da ugotovim, kaj je motiv za manjšo participacijo mladih v politiki in političnem okolju. Skozi literaturo sem začela boljše spoznavati politično komuniciranje in samo politiko v Sloveniji, pomen lokalnih in državnih volitev ugotovila pa sem tudi, kakšna je dejanska odzivnost mladih v politiki. Boljše sem spoznala, kako zelo je pravzaprav pomembna politika v našem vsakdanu in kakšnega pomena je volilna participacija. Kot smo lahko v tabeli 2 opazili, je volilna participacija pri nas že tako nizka, da se je državnih volitev za predsednika leta 2017 tako udeležilo le 49,15 % vseh volilnih upravičencev, kar pomeni, da niso politično neaktivni le mladi. Skozi raziskavo sem ugotovila, da mlade od politike odbija predvsem nezaupanje, a kljub temu se mnogi aktivno udeležujejo volitev in drugih načinov, ki nakazujejo na politično participacijo. Kot razlog za to, pa se je izkazal predvsem občutek državne dolžnosti in pritisk s strani bližnjega okolja. Ugotovila sem, da mlade pri politiki najbolj odbija nezaupanje do politike same, ki so ga pridobili skozi leta in spremljanje medijev. Pred začetkom raziskave sem si postavila pet raziskovalnih vprašanj, ki sem jih želela skozi sam postopek zaključne naloge raziskati.

Pri prvem raziskovalnem vprašanju me je zanimalo, kakšno je mnenje mladih o politiki. Tako v fokusni skupini kot v spletni anketi se je izkazalo, da je mnenje mladih o politiki zelo negativno in v njih vzbudi negativna čustva.

Z drugim raziskovalnim vprašanjem sem želela ugotoviti, v kolikšni meri mladi zaupajo političnim predstavnikom in politiki. Mladi so skozi raziskavo večinsko odgovorili, da ne zaupajo politiki, predstavnikom politike in političnim strankam. Kot razlog so navedli predvsem prazne obljube.

V tretjem raziskovalnem vprašanju sem želela izvedeti, katera oblika politične participacije je mladim ljubša. Ugotovila sem, da se mladi rajši udeležujejo volitev kot peticij ali protestov, saj ima veliko mladih občutek, da se kljub udeležitvi na protest ali podpisu peticije nič ne spremeni ali pa jih preprosto obravnavana tematika ne zanima.

Zanimalo me je tudi, ali se mladi počutijo vključene v politiko s strani političnih strank. V spletni anketi je več kot polovica vseh anketirancev odgovorila, da se s trditvijo, da politične stranke ne vključujejo mladih dovolj v sam proces volilnih kampanj, strinjala in celo

popolnoma strinjala. Tudi v fokusni skupini sem dobila podobne rezultate, kar mi kaže, da se mladi ne počutijo vključene v politiko (s strani političnih strank).

Pri zadnjem raziskovalnem vprašanju me je zanimalo, ali si želijo biti mladi bolj dejavni v politiki. Ugotovila sem, da večino mladih politika niti ne zanima in ni nekaj, v kar bi želeli biti vključeni. A sem skozi literaturo ugotovila, da se politična participacija in zanimanje stopnjuje skozi leta in izkušnje posameznika, zato menim, da se bo veliko mladih kasneje začelo zavedati pomena politike na naše življenje in se bodo odločili za bolj aktivno participacijo.

Dejstvo je, da je politika zelo nasičen trg, ki je preplavljen z različnimi informacijami, večina le teh je tudi nepotrjenih in nezanesljivih virov, a je to vse, o čemer mediji govorijo. Mladi pa smo cel dan "oblegani" z različnimi viri, od tradicionalnih do spletnih medijev in podobno, zato te informacije kar hitro pridejo do nas in vzbudijo občutek nezaupanja, nelagodja in včasih tudi jeze. Menim, da bi morali za spremembo mnenja mladih do politike začeti pri samem viru, to so mediji. V primeru, da bi lahko oni uporabljali samo potrjene in legitimne vire, bi tudi lažje prišle prave informacije do mladih in bi se tudi sama politika lažje razumela, saj trg ne bi bil nasičen z mnogimi informacijami, ki se prekrivajo. Naslednji, ki imajo tu pomembno vlogo so sami ljudje v politiki, ki bi morali biti zaupljivi, pravični in iskreni in pripravljeni delati za svojo državo in državljane v prvi vrsti. Seveda pa so problem tu tudi volivci, ki niso dovolj izobraženi o politiki in zato na kakšno situacijo niti nimajo ustreznega pogleda. Politika je pri nas tudi dosti zaprta tema, ki ni dovolj obravnavana. Razlog je predvsem v občutljivosti teme in razlikovanju mnenj, ki potem pogosto vodijo do nesoglasij v družbi.

SLS svetujem, da v prihodnosti razišče podrobne karakteristike političnega predstavnika, ki bi si jih volivci želeli videti in imeti v svojem političnem predstavniku. Na takšen način, bi lahko tudi več oseb privabili k politični participaciji. Lahko bi tudi primerjali politično participacijo med starejšo in mlajšo generacijo ter primerjali razloge za ali proti participaciji.

LITERATURA IN VIRI

1. Boljka, U. (2018, 24. oktober). Movit. *Miti in resnice o politični participaciji mladih*. Pridobljeno 22. marca 2022 iz <http://www.movit.si/evropski-teden-mladih-arhiv/novice/detajl/clanek/miti-in-resnice-o-politici-participaciji-mladih/>
2. Dahl, R. A. (brez datuma). *Democracy*. Pridobljeno 21. marca 2022 iz <https://www.britannica.com/topic/democracy/The-Roman-Republic>
3. Dolenc, D. (2020, 6. avgust). *Mednarodni dan mladih*. Pridobljeno 22. marca 2022 iz <https://www.stat.si/statweb/News/Index/8999>
4. Državna volilna komisija – DVK. (2007, 11. november). *Volitve predsednika Republike Slovenije 2007*. Pridobljeno 24. marca 2022 iz https://www.dvk-rs.si/arhivi/vp2007/udelezba2/udelezba_okraji.html

5. Državna volilna komisija – DVK. (2017). *Volitve predsednika Republike Slovenije leta 2017*. Pridobljeno 24. marca 2022 iz <https://www.dvk-rs.si/index.php/si/arhiv-predsednika-rs/volitve-predsednika-rs-leto-2017>
6. Državna volilna komisija – DVK. (brez datuma a). *Kje in kako volim*. Pridobljeno 22. marca 2022 iz <https://www.dvk-rs.si/index.php/si/kje-in-kako-volim/volilna-pravica>
7. Državna volilna komisija – DVK. (brez datuma b). *Lokalne volitve*. Pridobljeno 2. aprila 2022 iz <https://www.dvk-rs.si/index.php/si/volitve/lokalne-volitve>
8. Državna volilna komisija – DVK. (brez datuma c). *Referendumi*. Pridobljeno 22. marca 2022 iz <https://www.dvk-rs.si/volitve-in-referendumi/referendumi/>
9. Državna volilna komisija – DVK. (brez datuma d). *Volitve in referendumi*. Pridobljeno 22. marca 2022 iz <https://www.dvk-rs.si/volitve-in-referendumi/predsednik-republike/>
10. Economy Wiki. (brez datuma). *Political Marketing*. Pridobljeno 21. marca 2022 iz <https://sl.economy-wiki.com/11032556-political-marketing>
11. EPP Group (brez datuma). *Kako delujemo*. Pridobljeno 2. aprila 2022 iz <https://www.eppgroup.eu/sl/kdo-smo/kako-delujemo>
12. Kirbiš, A. & Flere, S. (2011). *Teorija in praksa*. Ljubljana: Fakulteta za sociologijo, politične vede in novinarstvo.
13. Klemenčič, S. & Hlebec, V. (2007). *Fokusne skupine kot metoda presojanja in razvijanja kakovosti izobraževanja*. Pridobljeno 26. maja 2022 iz <https://mozaik.acs.si/knjizna-polica/fokusne-skupine-kot-metoda.pdf>
14. Koncilija, F. (2010). Prve politične stranke na Slovenskem. *Časnik*. Pridobljeno 21. marca 2022 iz <https://www.casnik.si/prve-politice-stranke-na-slovenskem/>
15. Kuchler, H. (2016, 20. januar). Proquest. *From Obama to 'troll farms': how social media is changing politics: Social media*. Pridobljeno 6. septembra 2022 iz <https://www.proquest.com/pq1business/docview/1766939218/90D3F1C252FE4223PQ/1?accountid=28926>
16. Lavrič, M., Deželan, T., Klanjšek, R., Lahe, D., Radovan, M., Rutar, T., Sardoč, M., Uršič, M., Majce, M., Cupar, T., Matjašič, M., Nacevski, K., Vombergar, N. & Prešeren, J. (2021, maj). Mladina 2020 – Položaj mladih v Sloveniji. *ResearchGate*. Pridobljeno 10. aprila 2022 iz https://www.researchgate.net/profile/Miran-Lavric/publication/351790808_Mladina_2020_polozej_mladih_v_Sloveniji/links/60e87b710fbf460db8f5be36/Mladina-2020-polozej-mladih-v-Sloveniji.pdf
17. Lees-Marshment, J. (2011). The Marriage of Politics and Marketing. *Political studies*, 49, 692–713.
18. Movit zavod za razvoj mobilnosti mladih, Ljubljana. (brez datuma). *Participacija*. Pridobljeno 23. marca 2022 iz <http://www.movit.si/fileadmin/movit/7YOUTHWIKI/5-POGLAVJE-PARTICIPACIJA.pdf>
19. Narayanan, L. (2018, 17. oktober). *The SMS Strategy Guide to Improve Young Voter Turnout..* Pridobljeno 20. julija 2022 iz <https://callhub.io/how-to-get-young-people-to-vote/>
20. Oprešnik, M. (2017, 8. november). *Predsedniške volitve: Volilna udeležba pokazatelj vključenosti državljanov v upravljanje države*. Pridobljeno 24. marca 2022 iz

- <https://www.sta.si/2447653/predsedniske-volitve-volilna-udelezba-pokazatelj-vkljucenosti-drzavljanov-v-upravljanje-drzave>
21. Politika. (brez datuma). V *Slovar slovenskega knjižnega jezika*. Pridobljeno 21. februarja 2022 iz <https://fran.si/133/sskj2-slovar-slovenskega-knjiznega-jezika2/4513274/politika?View=1&Query=politika&hs>
  22. Prunk, J. & Rangus, M. (2014). *Sto let življenja slovenskih političnih strank 1890–1990*. Ljubljana: Knjigarna FDV.
  23. Safiullah, M., Pathak, P., Singh, S. & Anshul, A. (2017, 1. februar). *Social media as an upcoming tool for political marketing effectiveness*. Pridobljeno 6. septembra 2022 iz <https://www-sciencedirect-com.nukweb.nuk.uni-lj.si/science/article/pii/S1029313215301792>
  24. Smets, K. (2010, marec). *A Widening Generational Divide? Assessing the Gap in Voter Turnout Between Younger and Older Citizens*. Pridobljeno 22. marca 2022 iz https://cadmus.eui.eu/bitstream/handle/1814/13614/2010_SMETS.pdf?sequence=2
  25. Sruk, V. (1995). *Leksikon politike*. Maribor: Založba Obzorja.
  26. Slovenska ljudska stranka (2015, 21. november). *Program Slovenske ljudske stranke*. Pridobljeno 20. julija 2022 iz <https://www.sls.si/o-stranki/nov-razvojni-model-slovenije/>
  27. Slovenska ljudska stranka (brez datuma a). *Ljudje in organizacije*. Pridobljeno 2. aprila 2022 iz <http://www.sls.si/ljudje-in-organizacije/>
  28. Slovenska ljudska stranka (brez datuma b). *Nova generacija SLS.* Pridobljeno 2. aprila 2022 iz <https://www.sls.si/>
  29. Slovenska ljudska stranka (brez datuma c). *Seznam občin.* Pridobljeno 2. aprila 2022 iz <https://www.sls.si/obcine/>
  30. Slovenska ljudska stranka (brez datuma d). *Temeljna načela SLS*. Pridobljeno 2. aprila 2022 iz <https://www.sls.si/o-stranki/o-stranki/>
  31. Slovenska ljudska stranka (brez datuma e). *Zgodovina*. Pridobljeno 2. aprila 2022 iz <http://www.sls.si/o-stranki/zgodovina/>
  32. Urad Vlade Republike Slovenije za komuniciranje. (2021a, 10. januar). *O vladi*. Pridobljeno 22. marca 2022 iz <https://www.gov.si/drzavni-organi/vlada/o-vladi/>
  33. Urad Vlade Republike Slovenije za komuniciranje. (2021b, 25. januar). *Politični sistem*. Pridobljeno 21. marca 2022 iz <https://www.gov.si teme/politichni-sistem/Urad>
  34. Verma, N. (2022, 4. april). *Political Marketing – 5 Incredible Campaign Examples You Should Learn From*. Pridobljeno 20. julija 2022 iz <https://callhub.io/political-marketing/>
  35. Vreg, F. (2000). *Politično komuniciranje in prepričevanje*. Ljubljana: Knjižna zbirka Javnost, izdajatelj FDV za založbo Hermina Kranjc
  36. Vreg, F. (2004). *Politični marketing in demokracija*. Ljubljana: Knjigarna FDV.

PRILOGE

Priloga 1: Vprašanja za intervju

1. Kateri so vaši ciljni segmenti (skupine volivcev, ki jih nagovarjate)?
2. Ali prilagodite svojo politično kampanjo različnim segmentom/skupinam volivcev? Morda takrat povečate aktivnost na družbenih omrežjih; vlagate denar v spletno trženje ...? Ali tudi spremenite vsebino spletnih objav? Kako?
3. Kako se želite vi, kot politična stranka približati mladim volivcem?
4. Kako ste zadovoljni z interakcijo z mladimi? Kje dobite največ odziva? Kako ste zadovoljni z interakcijo z mladimi na svojih družbenih omrežjih? Kakšni so vaši načrti, da bi se ta interakcija še izboljšala?
5. Izvedla sem tudi fokusno skupino, ker sem dobila rezultate, da se mladi ne počutijo vključene v sam volilni proces. Večina jih je trdila, da so starejše generacije lažje za nagovarjanje s strani političnih strank in da so volilne kampanje precej neosebne. Kakšno je vaše mnenje o tem?
6. Kje vidite svoje priložnosti za boljšo povezanost z mladimi (dogodki, teme, ki so bolj usmerjene mladim, načini nagovarjanja in komunikacija ...)?

Priloga 2: Potek fokusne skupine

1. Kaj je vaša prva asociacija ob besedi politika? Lahko prosim na kratko opredelite svoj odgovor.

A: Direktne asociacije se ne spomnim, pomislim pa na negativne stvari in čustva.

H: Red in sistem določenih procesov. To mi je asociacija, saj menim, da je to glavna vloga političnih predstavnikov.

B: Vodja, predstavniki države. Ko pomislim na politiko, si predstavljam osebe, ki našo državo vodijo in predstavljajo drugim. Menim, da ima pomembno vlogo predstavnik, saj politika države govori tudi o urejenosti države, življenjskem standardu, šolstvu itd

M: Volitve; premalo vem o politiki, tega se dobro zavedam šele v času volitev.

C: Jelinčič, saj je močno ime v politiki v moji bližnji okolici in družbi.

L: Prve asociacije so mi vlada, parlament, predsednik, metanje polen pod noge, volitve ...

N: Predsednik in vlada sta mi prvi asociaciji. Predsednik, kot predstavnik države in vlada, kot posamezniki, ki vodijo državo in postavljajo ukrepe.

P: Volitve. To povezujem s tem, da je bilo ravno obdobje volitev in je bila to najbolj aktualna politična tema. Zdi se mi tudi, da so volitve obraz demokracije in naša pravica do oddaje glasu.

1a. Bi rekli, da imate pozitivno asociacijo na politiko, ali vam vaša asociacija predstavlja nekaj negativnega?

Večinsko je bil odgovor, da jim predstavlja nekaj negativnega.

2. Na kratko opišite, kakšno je vaše mnenje o politiki v Sloveniji in njeni vlogi, ki jo ima na naše življenje. Bi si želeli kaj spremeniti?

L: Politika v veliki meri vpliva na naše življenje; zavedno ali nezavedno. Želela bi marsikaj spremeniti, vendar za to potrebujem znanje.

B: Menim, da je politika v državi zelo občutljiva tema, o kateri se ne pogovarja veliko oseb, predvsem zaradi razdvojenih mnenj in konfliktov, ki so posledica nesoglasij na tem področju. V Sloveniji ima politika pomembno vlogo, saj regulira naš trg dela, plač, zdravstva, izobraževanja in podobno, a žal je premalo ljudi vključenih v sam proces politike in razvoja. Spremenila bi predvsem obraze politike, ki so v Sloveniji povezani s slabimi asociacijami in vodijo v nezaupanje ljudstva. Tudi politične kampanje, ki so povsem nerealne in se ne približajo dejanski kandidaturi kasneje

H: Premalo vem, da bi se lahko opredelila. Mislim, da so v večini ljudje s politiko v Sloveniji nezadovoljni, saj so prepričani, da ne glede na to, koga volijo, bodo na oblasti vedno isti ljudje. Želela bi, da bi politiki večkrat poslušali mnenje ljudstva.

C: Ne vidim vpliva, ker se ne spremeni dosti; ni važno, kdo je izvoljen.

A: Je ne spremljam, ker me ne zanima in je dolgočasna. Tu pa tam slišim, kaj se dogaja. Kadar imamo volitve se poskušam več pozanimati in tudi udeležiti. Želim si, da bi bili

politiki bolj pravični, prisluhnili potrebam vseh državljanov in dajali večji poudarek na trajnostni razvoj.

M: Ima ogromno vlogo v naših življenjih, se pa sama ne spuščam tako zelo v politične vode. Bi spremenila stvari, ja.

N: Trenutno se mi zdi, da je stanje v naši državi od koronavirusa naprej zelo slabo. Vlada je v tem času sprejemala kup ukrepov, ki menim, da niso pomagali. Vsaj ne vsi. Menim, da bi se politika v naši državi morala bolj urediti in postati bolj enotna, saj so sedaj vsi predstavniki in stranke zelo razčlenjeni. Spremenila bi šolstvo, saj menim, da izobraževalni programi niso dovolj dodelani za življenje, ki pride po končani izobrazbi.

P: Menim, da politika ne vpliva tako zelo na naše življenje. Mogoče se bolj pozna vpliv politike v ekstremnih okoliščinah, kot je bila na primer epidemija koronavirusa. Sicer nimam specifičnega mnenja o politiki v Sloveniji, saj mi to ni tema, ki bi me zanimala.

3. Ali zase menite, da zaupate predstavnikom politike v Sloveniji in njihovim odločitvam? Utemeljite svoj odgovor.

H: Ne, sem oseba, ki po naravi ne zaupa zlahka.

A: Ne, saj je predvsem veliko praznih obljub in ob izvolitvi nasprotno obnašanje kandidatov.

B: Ne vedno, se mi pa zdijo nekatere odločitve smiselne.

C: Dokler so davki, jim ne zaupam.

M: Ne, ker bolj kot jih poslušam, bolj sem zmedena.

N: Ne. Mislim, da večina ljudi samo išče korist zase in ne za druge. Čeprav bi voditelji oz. predstavniki morali delati za ljudi; nekoč bodo na našem mestu tudi njihovi otroci in vnuki.

P: Ne, saj so pogostokrat nekaj obljubili in nato delali ravno nasprotno.

L: Ne zaupam predstavnikom politike, predvsem zaradi ukrepov in omejitev, ki so jih postavljali v času epidemije.

4. Če se spomnite, je v lanskem letu pri nas potekal referendum za vodo. Ali ste spremljali potek referenduma in kampanje, ki so potekale takrat? Ste šli takrat na volitve oziroma oddali svoj glas za referendum? Če ste se udeležili; kaj vas je najbolj spodbudilo k udeležbi? Če se niste udeležili, kaj je bil razlog za to?

H: Sem spremljala, vendar se nisem udeležila. Zgolj zaradi svoje malomarnosti.

B: Ja se spomnim, saj je takrat veliko mladih stopilo skupaj in ustvarilo veliko peticijo in proteste, ki so potekali na spletu in tudi v fizični obliki. Takrat je bil skoraj cel splet 'poplavljen' z kampanjami proti izvolitvi zakona, pojasnitvi njegovega pomena in menim, da je bila to ena izmed redkih priložnosti, ko so se mladi zbrali in odšli volit. Tudi jaz sem šla na referendum oddati svoj glas. K temu me je spodbudila predvsem množična odločitev k temu in mladi, ki so imeli močen glas.

L: Nisem dovolj dosledno spremljala, videla sem le pozive. Sem se udeležila, spodbudili so me pozivi.

C: Se spomnim, vendar se nisem udeležil, ker sem bil v službi. Spremljal sem, ker je bila takrat na spletu to množična tema in se ji praktično nisi mogel izogniti.

M: Ja. Sprva sem le malo slišala o njemu, potem pa so krožile objave na družbenih omrežjih in sem si več prebrala o tem. Sem šla na volitve, ker mi je pomembno ohranjanje narave in vode.

A: Sem se udeležila, šlo se je za nas in naše vode.

P: Sem spremljal, a se nisem udeležil, ker sem od drugih virov slišal, da bi bilo boljše, da glasujemo za. Zakon naj ne bi predstavljal vseh teh slabih stvari, ki so krožile po spletu. Zaradi razdvojenosti in premalo zanesljivih informacij, se referendumu potem rajši nisem udeležil.

N: Sem spremljala potek kampanj in se referendumu tudi udeležila. Tekom referendumu sem tudi preko študentskega servisa pomagala pri delu na odbobru. K udeležbi na volitve me je spodbudilo predvsem to, da je to dolžnost vsakega državljana. Seveda pa je pripomogel tudi vpliv medijev in to da je bila to zelo odmevna tema.

4. Ali menite, da se rajši oziroma tudi pogosteje udeležujete raznoraznih peticij, referendumov in protestov, kot pa volitev (lokalnih, državnih)? Če da; zakaj se rajši usmerite v te dejavnosti? Če ne; ali menite, da se zavestno ne udeležujete vseh političnih dejavnosti; ali se imate za bolj 'neaktivne' na političnem področju. Pojasnite svoj odgovor.

H: Imam se za bolj neaktivno na političnem področju. Ne udeležujem se skoraj ničesar, saj nimam dosti znanja o politiki, da bi nekomu dala svoj glas.

B: Da, saj mi dajejo občutek, da lahko tudi jaz na kaj vplivam in da tudi moj glas kaj šteje. Volitve menim, da imajo vedno isti izid in da niso nikoli pravične oz. redko kdaj. Sicer se imam na političnem področju za bolj neaktivno; hodim sicer na volitve in na kakšne referendume, a med samim obdobjem, ko je aktivna vlada, župan ali ostali predstavniki (obdobje izven volitev) nisem veliko aktivna na tem področju.

M: Premalo se udeležujem vseh teh dejavnosti. Zavedam se, da o tem premalo vem, a hkrati vem, da je žalostno, da me to tako malo zanima. Imam se za neaktivno na tem področju.

C: Neaktiven, ker ne vidim razloga zakaj bi kdorkoli, ki se ima željo ukvarjat s politiko, hotel spremeniti kaj na boljše oziroma ni še nihče do sedaj sprožil pozitivnih sprememb ob izvolitvi, ampak zgolj zlorabe položaja.

A: Ne, pri tem nisem aktivna, razen če bi določena tema vzbudila v meni interes (razvoj turizma, trajnostni razvoj, ekološka ozaveščenost).

L: Sem dokaj neaktivna, ampak se kljub vsemu bolj udeležujem referendumov. Na volitvah pa ljudje v tistem trenutku obljublajo stvari, katere je včasih tudi težko realizirati.

P: Ne, ker se mi peticije, referendumi in protesti ne zdijo tako pomembni, kot volitve. Menim, da sem neaktiven, predvsem zato, ker v politiki ne vidim nič dobrega.

N: Zase menim, da sem sicer bolj neaktivna na političnem področju, saj me ta tema ne zanima. Se pa vseeno udeležujem volitev in referendumov, ter kdaj podpisem kakšno peticijo. Protestov se pa ne udeležujem. Na volitve pa hodim, ker se mi zdi to dolžnost vsakega državljana.

5a. Torej vsi menite, da ste bolj neaktivni na tem področju; zakaj je temu tako? Torej kaj je vaš razlog, da niste bolj aktivni?

– Večinski odgovor je bil predvsem pomanjkanje zanesljivih virov informacij in neznanje. Stvari ne razumejo, vse kar mediji prikazujejo pa so prepiri in druge negativne informacije. Te posledično vzbudijo nezaupanje in izogib tej stroki.

6. Na kratko opredelite svoje mnenje o peticijah. Ali ste že kdaj kakšno podpisali?

H: Nisem še. So koristna zadeva, ki lahko marsikaj doseže. Gre kot za nekakšno obliko mirnega protesta.

B: Menim, da so učinkovit in neagresiven pristop do izražanja svojega mnenja. Sem že sodelovala.

M: Določeni se mi zdijo smiselni, drugi spet ne. Ne vem pa, ali kaj spremenijo. Nisem še sodelovala.

C: Nisem, ker kolikor sem spremljal, se zaradi peticij redko kdaj – če sploh kdaj – kaj spremeni.

L: So lahko začetek sprememb. Mislim, da še nisem nobene podpisala, a nisem prepričana.

A: Peticije sem že podpisovala; tudi to o vodi. Peticije so pisne vloge državljanek in državljanov, v primeru da si želijo sprememb.

P: Menim, da so peticije učinkovit način izražanja državljanov o svojih zahtevah in željah. Sem se udeležil že več peticij.

N: Peticije se mi zdi, da so dober način izražanja svojega mnenja in se mi zdi, da se na ta način lepo kaže tudi demokratičnost in vpliv našega glasu na spremembe. Sem že podpisala tudi kakšno peticijo.

7. Se v zasebnem življenju veliko pogovarjate o politiki? Če se, s kom se najpogosteje in kaj je najpogostejša tema pogovora; je to morda kakšna zgodba iz novic; pogosto spremljanje politike in dogajanja, spremljanje specifične politične stranke ali morda kaj drugega?

H: V osebem življenju je okoli mene veliko govora o tem, kar je aktualno. Trenutno so korona in parlamentarne volitve.

B: Ne, saj je to bolj občutljiva tema in povzroča konflikte.

M: Skoraj nikoli se o tem ne pogovarjamo; če že, le v času volitev, kadar je ob mizi širša družina.

L: Ne pogovarjam se dosti o politiki.

C: Ne. O politiki se le pogovarjam v času volitev; nazadnje sem se tudi ob izbruhu vojne v Ukrajini.

A: Se ne pogovarjam veliko o politiki, razen v primeru bližajočih volitev ali sprejema kakšnih referendumov.

P: Tudi mi se pogovarjamo bolj o aktualnih temah, politika je pri nas aktualna le v času volitev, večjih svetovnih dogodkov, kot je vojna ali pa koronavirus. Sicer se o tem ne pogovarjamo veliko.

N: Ne, načeloma se ne pogovarjamo veliko o politiki, saj tudi nisem obkrožena z ljudmi, ki bi jih to zanimalo. Je pa res, da je to zelo odvisno od časa. Med volitvami smo se dosti pogovarjali o strankah, kaj počnejo, s čim se strinjamo, s čim se ne itd. Sicer pa res ne spremljam tega in do volitev tudi nisem poznala veliko strank, ki so bile zastopane.

8. Pravkar so pri nas potekale državne volitve. Ali ste spremljali razna soočanja, ki so na televiziji, pogovore na radijskih postajah, kampanje, ki jih politične stranke organizirajo same? Kaj vas je spodbudilo k temu, da ste/niste spremljali?

H: Nisem. Nimam zanimanja.

B: Nekaj malega. Bile so mi dolgočasne in konfliktno.

L: Spremljala sem bolj malo, preden sem šla na volitve pa sem prebrala programe strank. Spodbudil me je občutek krivde in dolžnosti.

C: Spremljal sem soočanje in sploh tista večja, kjer se je dogajalo kaj bolj zanimivega (na primer padec Jelenčiča iz odra), spremljal sem, ker sem šel tudi volit in sem hotel slišati od vsakega predloge itd.

M: Ne. Sem mislila, potem pa sem slišala, kako se prepirajo in kako ima en več časa govoriti kot pa drug. Čakala sem, da nekdo na spletu objavi vse stranke in za kaj se borijo. Prav tako sem spremljala pogovore na aplikaciji Reddit.

A: Sem spremljala soočenje, vendar samo pet minut. Obupno se mi zdi, da se obnašajo odrasli ljudje slabše kot otroci.

P: Sem spremljal, predvsem zaradi škandala in prepиров, ki so tam potekali. Naučil se sicer nisem nič uporabnega iz soočanj, bile so le en velik kaos, ki ga je bilo zanimivo gledati.

N: Zavedam se, da premalo vem o politiki v Sloveniji, in sem zato malo pred samimi volitvami spremljala soočanja, saj sem se le na takšen način lahko naučila, za koga voliti in malce bolj razumela o čem se gre.

9. Ali spremljate politična dogajanja tudi v času izven volitev? Če spremljate, kje najdete največ informacij o dogajanju. Je to preko medijev, spletnih omrežjih, političnih virov, državnih virov itd.? Če ne spremljate, zakaj ne?

L: Ne spremljam, ta tema me ne zanima.

B: Ne, saj ne najdem zanesljivih virov.

H: Ne, občasno zasledim le kakšno objavo na spletnih omrežjih.

C: Ne spremljam, ker ne morem poslušati političnih govorov, ker so po večini le laži in prazne oblube.

M: Ne veliko. Kdaj pa kdaj zasledim kaj preko radia in spleta na Googlovih informacijah.

N: Slišim samo preko medijev, na primer radio, mogoče kdaj po televiziji.

P: Izven volitev ne spremljam politična dogajanja, občasno so na TikToku objavljeni smešni videi s političnega področja in dogajanja, to je pa tudi vse.

A: Tudi mene ta tema ne zanima.

10. Ste se do sedaj že udeležili kakšnega referenduma ali volitev? Katerih (lokalne, državne, referendum za vodo itd.)?

A: Vseh lokalnih volitev do sedaj.

B: Da. Vseh lokalnih in državnih volitev, referendum samo za vodo.

L: Da, državne volitve, referendum za vodo ...

H: Udeležim se skoraj vsakih volitev.

M: Ja, se poskušam udeležiti vsakih volitev. Na referendumu sem bila le za vodo.

P: Sem se. Lokalnih, državnih, referendumov, teh velikih dogodkov.

C: Da, udeležil sem se vseh volitev do sedaj.

N: Odkar sem polnoletna, sem se udeležila vsega, kar je bilo do takrat, povsod sem tudi delala v volilnem odboru, to je zajemalo lokalne volitve, volitve poslancev, referendumov o vodah in parlamentarne volitve.

10a. Torej se kljub nezanimanju in slabemu razmišljanju udeležite volitev; kaj je razlog za udeležbo?

Razlogi za udeležbo so predvsem državna dolžnost, vključenost v družbo (aktualne teme; sram reči, da nisi šel itd.), pritiski iz strani družbe in družine.

11. V kolikšni meri se počutite vključene v volilne kampanje s strani politične stranke same? Torej predvolilnih srečanj v lokalnih okoljih, nagovarjanja, vključevanja v politične cilje v primeru izvolitve in podobno? Ali menite, da bi vas lahko politična stranka bolj vključila v sam volilni proces?

H: Stranke ne vključujejo aktivno oseb na ravni osebnih srečanj, lahko pa bi se bolj potrudili za bolj osebni pristop, ki bi morda zbudil več zaupanja v mladih.

B: Letos malce več, saj so dodali svojo aktivnost tudi na družbena omrežja, a niso objavljali nič informativnega, zgolj trende. Da, lahko bi imeli bolj osebni pristop do mladih, organizirana srečanja, dogodke itd.

A: Skoraj nič. Lahko bi, vendar bi bilo to težko, saj nisem preveč motivirana za politiko.

C: Ne počutim se vključenega s strani strank.

M: Ja, bi lahko. Se mi zdi, da dajejo poudarek le na starejše, ker predstavljajo večino prebivalstva. Mislim, da zaradi tega mladi niso motivirani za volitve. Na zadnjih volitvah sem opazila, da je tu pa tam katera omenila mladino. Predvsem se jim je šlo za "beg možganov", torej jih je "strah" da bomo pobegnili v tujino z našimi izobrazbami. Če bi mladi imeli boljše pogoje za samostojno življenje in zaposlitev, potem tu ne bi bilo problema.

L: Sem že bila vključena, po mojem mnenju je lahko vključen vsak, ki si želi.

P: Ne počutim se vključenega, ker je premalo organiziranih srečanj in nagovarjanj namenjenih mladim. Moti me predvsem to, da je ves nagovor le med volilnimi kampanjami in nič vključenosti med samim mandatnim obdobjem. Politična stranka bi nas lahko vključila v volilni proces boljše in bolj aktivno, ampak so jim starejše generacije lažje dosegljive in se zato, raje obrnejo k njim.

N: Ne počutim se vključeno v politični proces, a menim, da je to tudi moja krivda, saj se ne ukvarjam in zanimam o tem. Politične stranke konec koncev tudi vabijo člane k vpisu v stranko in menim, da je dovolj možnosti za vključitev, če je le po tem želja. Tudi nagovorjeni smo dovolj, povsod so plakati, radijske oddaje, medijsko odmevanje; ampak menim, da kljub temu, mladim ni na voljo dovolj zanesljivih informacij in načinov za učenje o politiki.

12. Kaj bi lahko naredila politična stranka, da bi pridobila vašo pozornost in tudi pri vas dosegla viden učinek pri izboljšanju odnosov med mladimi in politiko?

B: Uvedla obvezno politično izobraževanje v šolah in tako poskusila vključiti mlade v proces volitev in jih naučila nekaj o politiki še preden bi bili dovolj stari za udeležbo.

A: Predstavniki bi se lahko držali svojih obljub in se jih trudili uresničiti, brez zlorabe položaja.

H: V času volitev je bilo bolj vidno spodbujanje k vključevanju mladih v volilni proces, saj so se dobro osredotočili na objave na družbenih omrežjih, tudi na ostalih medijih.

M: Preveč se gleda na trenutne probleme in probleme večinske populacije (starejši) in ne na prihajajoče. Premalo se omenja globalno segrevanje, recikliranje ni pravilno recikliranje (konča na istem mestu), stanovanjska problematika, neobnovljivi viri, zanašamo se na druge (uvoz), beg možganov, nizke plače za visoko izobraženi mladino, šolstvo (visoka izobrazba, a premalo praktičnega znanja) ...

L: Delala več na mladih, nam dala upanje za boljšo prihodnost. Tako bi pridobili ogromno pozornost.

C: Menim, da ne morejo narediti nič več, vsaj pri meni ne, saj so že izgubili moje zaupanje.

P: Večja aktivnost na družbenih omrežjih, ki so najlažji dostop do mladih.

N: Tudi jaz se strinjam, da bi moral biti v osnovni šoli predmet, ki bi mlade ozaveščal o politiki in ji jo približal v življenje. Menim, da bi se to politiki kar precej obrestovalo, saj bi bili mladi že od malega bolj vključeni v sam postopek volitev in politiko. Tudi na primeru referendumu o vodi, menim, da je bilo v medijih kar dobro zastopano in da je pritegnilo dosti mladih.

Priloga 3: Vprašanja za spletno anketo

Pozdravljeni, sem Lucija Zdolšek, študentka trženja na Ekonomski fakulteti v Ljubljani. V sklopu študija pišem zaključno nalogo, v kateri želim raziskati poglede mladih na politiko. V namene raziskave sem oblikovala kratek anketni vprašalnik, ki vam bo vzel približno 5 minut. Vprašalnik je anonimen in odgovori se zbirajo izključno v študijske namene. Najlepša hvala za pomoč.

1. Ali si se že kdaj udeležil/a lokalnih ali državnih volitev?

- a) Da
- b) Ne

2. Si morda član/ica kakšne politične stranke?

- a) Da
- b) Ne

2a. Član/ica katere politične stranke si?

- a) SDS
- b) SD
- c) SLS
- d) Gibanje Svoboda
- e) NSI
- f) LMŠ
- g) Levica
- h) Drugo: _____

2b. Kaj te je spodbudilo k včlanitvi?

- a) Družina in/ali prijatelji
- b) Šola
- c) Iskanje družbe s podobnimi interesi
- d) Zanimanje za politiko
- e) Drugo: _____

2b. (če odgovori z ne) Ali si kdaj razmišljal/a o včlanitvi v kakšno politično stranko?

- a) Da
- b) Ne

3. Ali si se že kdaj udeležil/a kakšnega referendum?

- a) Da
- b) Ne

3a. Če se morda spomniš, prosim navedi katerega referenduma si se udeležil/a.

- a) Referendum o zakonu o spremembah in dopolnitvah zakona o vodi (2021)
- b) Referendum o ZIUGDT (2017, 2018)
- c) Referendum o ZZZDR-D (2015)
- d) Drugo: _____
- e) Se ne spomnim

3b. Kaj te je spodbudilo k udeležbi?

- a) Družina in prijatelji
- b) Šola
- c) Služba/sodelavci
- d) Družbena omrežja
- e) Zanimanje za politiko
- f) Zanimanje za obravnavano temo
- g) Drugo: _____

4. Ali si že kdaj podpisal/a kakšno peticijo ali udeležil/a protesta?

- a) Da
- b) Ne

4a. Če se morda spomniš, prosim navedi katero peticijo ali protesta si se udeležil/a.

4b. Kaj te je spodbudilo k udeležbi?

- a) Družina in prijatelji
- b) Šola
- c) Služba/sodelavci
- d) Družbena omrežja
- e) Zanimanje za politiko
- f) Zanimanje za obravnavano temo
- g) Drugo: _____

5. Kakšno mnenje imaš o politiki? (1 - predstavlja zelo slabo, 2 - predstavlja slabo, 3 - predstavlja neopredeljeno, 4 - predstavlja dobro, 5 - predstavlja zelo dobro)

6. V kolikšni meri zaupaš predstavnikom politike in njihovim odločitvam? (1 - sploh ne zaupam, 2 - ne zaupam, 3 - niti ne zaupam, niti zaupam, 4 - zaupam, 5 - zelo jim zaupam)

7. Označi, v kakšni meri se strinjaš s spodaj navedenimi trditvami. (1 - sploh se ne strinjam, 2 - ne strinjam se, 3 - niti se ne strinjam, niti se strinjam, 4 - strinjam se, 5 - povsem se strinjam).

- a) Politične stranke ne vključujejo mladih dovolj v sam proces volilnih kampanj.
- b) Pri politiki je premalo zanesljivih virov informacij, zato ne vem, komu zaupati.
- c) V politiki je težko biti aktiven, ker je preveč informacij, ki bi jih moral/a vedeti in stvari, na katere bi moral/a biti pozoren/a.
- d) Želim si biti bolj politično aktiven, a se ne najdem.
- e) Politika nima dovolj predstavnikov mlajših generacij.
- f) Mladi na politiko nimamo veliko vpliva.

8. Ali je politika v tvojem zasebnem življenju aktualna tema?

- a) Da
- b) Ne

8a. Če si odgovorili na zgornje vprašanje z da, s kom se najpogosteje pogovarjaš o politiki?

- a) Prijatelji
- b) Družina
- c) Sodelavci

- d) Drugo: _____
- e) Se ne pogovarjam o tem.

9. Ali poznate politično stranko SLS (Slovenska ljudska stranka)?

- a) Da
- b) Ne

9a. Kakšno je vaše mnenje o politični stranki SLS? (Če odg. Da)

- 1 - zelo slabo
- 2 - slabo
- 3 - neopredeljen
- 4 - dobro
- 5 - zelo dobro

9b. (če je odgovor na 8. vprašanje da) prosim na kratko opredeli svoje mnenje.

10. Kaj vas v politiki najbolj privlači?

- a) Moč
- b) Vpliv
- c) Možnost sprememb
- d) Politične afere
- e) Drugo: _____

11. Kaj vas v politiki odbija?

- a) Predstavniki politike
- b) Korupcija
- c) Lažne obljube
- d) Egoizem
- e) Drugo: _____

12. Spol

- a) Ženska
- b) Moški

13. Starost

- a) 18-20
- b) 21-24
- c) 25-27
- d) 28-30

14. Dokončana stopnja izobrazbe

- a) Osnovna šola
- b) Srednja šola
- c) Višja šola
- d) Dodiplomski študij
- e) Podiplomski študij ali več